

حکایت

انور کمالی

۱۸ درس مہدویت - سطح ۱

نویسنده : سید مجید نبوی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خورشید پنهان!
هجده درس در موضوع مهدویت (سطح یک)

نویسنده: سید مجید نبوی

انتشارات: عطر عتروت

چاپ اول: شعبان ۱۴۲۹ - ۱۳۸۷

چاپ: طه

لیتوگرافی: اهل بیت علیهم السلام

تیراژ: ۵۰۰۰ نسخه

شابک ۱ - ۴۷ - ۷۹۴۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸

قیمت: ۱۱۰۰ تومان

اصفهان، خیابان مسجد سید، ساختمان قائمیه

صندوق پستی: اصفهان، ۱۱۵۳ - ۳۷۱۳۵

تلفن: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

خورشید پنهان!

هجده درس مهدویت
سطح یک

سید مجید نبوی

فهرست

۵	مقدمه
۹	درس اول: لزوم شناخت امام زمان <small>علیه السلام</small>
۱۳	درس دوم: منجی در قرآن و دیگر کتب آسمانی
۱۸	درس سوم: امام مهدی <small>علیه السلام</small> در روایات
۲۵	درس چهارم: آشنایی
۳۱	درس پنجم: ولادت
۳۷	درس ششم: امامت امام مهدی <small>علیه السلام</small>
۴۱	درس هفتم: برخی از فضائل امام مهدی <small>علیه السلام</small>
۴۷	درس هشتم: طول عمر
۵۱	درس نهم: غیبت
۵۷	درس دهم: انتظار
۶۳	درس یازدهم: حقوق امام مهدی <small>علیه السلام</small> بر ما
۶۷	درس دوازدهم: وظایف ما در عصر غیبت
۷۳	درس سیزدهم: نشانه‌های ظهور
۷۹	درس چهاردهم: ظهور
۸۵	درس پانزدهم: حکومت
۹۱	درس شانزدهم: یاران حضرت
۹۹	درس هفدهم: رجعت
۱۰۵	درس هجدهم: پیام‌ها

مقدمه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

زمین هیچ‌گاه از حجت خالی نبوده است. همه مردم، در هر زمان، با یکی از حجت‌های الهی سر و کار داشته‌اند. روز قیامت نیز هر امتی به دنبال حجت خدا در عصر خویش خواهد رفت. این حقیقتی است که قرآن کریم به ما آموخته است:

﴿يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ﴾^۱

(روز قیامت) روزی است که هر امتی را به امامش فرا می‌خوانیم.

اکنون تمام سخن در این است که اگر امام زمان خود را وجود مقدس حضرت حجت بن الحسن عسکری - ارواحنا له الفداء - بدانیم و مطیع بی

چون و چرای این ولیّ معصوم خدا باشیم، امید می‌رود که در قیامت، همراه آن بزرگوار باشیم و نتیجتاً ما هم همراه با ایشان به بهشت برویم.

اگر به همین مقدار که در دل، دوستدار امام زمانمان باشیم و به زبان، دعاگوی آن امام والامقام؛ همین قدر که وجود ایشان را احقّ بر خود بدانیم و از اعماق وجودمان بگوییم: «جانمان به قربانت!» بس است. همین قدر که دلسوزانه با امام زمان خود این چنین سخن بگوییم، کفایت می‌کند؛ حتی اگر ندانیم که امام زمان علیه السلام:

- پدر برگوارش که بود؛
- مادرش چه نام و چه سرگذشتی داشته است؛
- در کجا و چگونه به دنیا آمده است؛
- چرا از دید مردم پنهان شده است؛
- این غیبت در چند مرحله صورت گرفته است؛
- و....

اگر ما با همان اعتقاد مختصر هم از دنیا برویم، امید می‌رود که اهل نجات باشیم و مشمول این کلام نبوی صلی الله علیه و آله نشویم که فرمودند:

«مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً».

اگر شما به همین مقدار هم معرفت دارید، گوارای وجودتان باد! ولی فراموش نکنیم که پیوسته باید معرفت خود را نسبت به امام زمانمان گسترش و افزایش دهیم.

آفرین بر شما که در راه نجات قدم نهاده‌اید. از خداوند متعال می‌خواهیم که ما و شما را بر این اعتقاد، راسخ و ثابت قدم بدارد و بر همین باور بمیراند. نکند این جایگاه را برای احدی دیگر قائل شویم! چنین جایگاهی

منحصراً به وجود مقدس یگانه‌ی دوران، حجت عصر، امام زمان، حضرت بقیة الله - که درود خدا بر او باد - اختصاص دارد و بس!

در این مجموعه سعی شده است :

۱. مطالب کتاب با ترتیبی منطقی تنظیم گردد.
۲. کوشیده‌ایم تا می‌توانیم از عباراتی روشن و ساده استفاده کنیم و از به کار گرفتن اصطلاحات پیچیده و عبارات دشوار پرهیز کنیم و نیز زودپایی مطالب را فدای پیرایه‌های ادبی نسازیم.
۳. سعی کرده‌ایم برای اثبات مطالب، از دلیل‌های متقن و نسبتاً روشن بهره بگیریم و از انباشتن دلایل متعدد و احياناً سست پرهیزیم.
۴. مبنای تمام درس‌ها آیات قرآن و روایات اهل بیت علیهم‌السلام است.
۵. چون این کتاب برای تدریس در سطح یک در نظر گرفته شده است کوشیده‌ایم از توضیحات اضافی که موجب خستگی دانش‌پژوه می‌شود اجتناب و ایجاز مطلوب را رعایت کنیم.
۶. محتوای کتاب به صورت درس‌های جداگانه، تقسیم و به طور متوسط، معلومات و مطالب یک جلسه در یک درس گنجانیده شده است.
۷. در پایان هر درس با عبارت «اکنون می‌دانیم» نتیجه‌گیری شده تا به فراگیری بهتر کمک کند.
۸. در پایان هر بخش، سؤالاتی مطرح شده است تا در امتحانات و مسابقات استادان نیازی به طرح سؤال نداشته باشند و دانشجویان نیز به مطالب مهم دسترسی داشته باشند.
۹. این کتاب در ۱۸ درس تنظیم شده است.
۱۰. بی شک این کتاب نیز از نقاط ضعف خالی نیست و امیدواریم با

استفاده از انتقادات و پیشنهادهای استادان محترم، در چاپ‌های بعدی اصلاح شود.

به امید آن که این خدمت کوچک در پیشگاه مقدس حضرت ولی عصر - ارواحنا فداه و عجل الله تعالی فرجه - پذیرفته شود و ثواب آن به روح پدرم مداح با اخلاص اهل البیت علیهم السلام مرحوم حاج سید ابوالقاسم نبوی و روح برادرم مرحوم سید مهدی نبوی برسد.

صَلَّى اللهُ عَلَيْكَ يَا وَلِيَّ الْعَصْرِ، أَذْرِكُنَا.

چه نیکوست که در آغاز هر درس، به همین نحو، به امام زمان خود عرض ادب کنیم.

رجب المرجب ۱۴۲۹ (هـ ق)، مرداد ماه ۱۳۸۷ (هـ ش).

سید مجید نبوی

درس اول

لزوم شناخت امام زمان ارواحنا فداه

﴿يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمامِهِمْ﴾^۱

روزی که هر گروه از مردم را با پیشوایشان فرا می خوانیم.

هر انسان خردمندی شناخت خدای بزرگ و آشنایی با فرستادگان او را بر خود لازم می بیند. نیز باید پس از شناخت حق - تعالی - و اعتقاد به همه ی فرستادگان او، باید حجت زمان خویش را بشناسد و به امامتش گردن نهد. بنابراین، بعد از توحید و نبوت، اعتقاد به امامت بر همگان لازم، و شناخت امام هر زمان بر مردم آن روزگار واجب است.

۱. اسرا(۱۷) آیه ۱۷.

پیامبر اکرم ﷺ در روایتی که علمای شیعه^۱ و سنی^۲ نقل کرده‌اند، فرموده‌اند:

«مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِثَّةَ جَاهِلِيَّةٍ»

هر که بمیرد و امام زمان خود را نشناسد، به مرگ جاهلیت مرده است.

دوره جاهلیت ایام قبل از اسلام را گویند که مالا مال از گمراهی و انحراف بوده است. اگر کسی توحید و نبوت و قرآن را قبول داشته باشد و به اعمال دینی خود عمل کند و تنها نقص او نا آشنایی با امام زمان خویش باشد و در این حال بمیرد، در حقیقت، نامسلمان مرده است و گمراه تلقی می‌شود. پس شرط بهره‌مندی از اعتقاد به توحید و نبوت و لازمه سودمند بودن عبادات و تقوا این است که انسان نسبت به امام زمان خویش معرفت داشته باشد.

به عنوان مثال، شناخت حضرت صادق علیه السلام بر مردم روزگار ایشان واجب بود؛ به طوری که بدون این شناخت دینشان ناقص می‌شد. امام روزگار ما، آخرین حجت الهی، حضرت مهدی علیه السلام است و شناخت آن حضرت بر همه ما واجب می‌باشد؛ یعنی، بر مردم این زمان، علاوه بر اعتقاد به توحید و نبوت و پذیرفتن همه امامان قبل، شناخت حضرت مهدی علیه السلام و آشنایی با آن حجت خداوندی لازم و ضروری است.

۱. کافی (کلینی) ۱: ۳۷۷ کتاب الحجّه، باب من مات و لیس له امام، حدیث ۳؛ کمال الدین (شیخ صدوق): ۴۱۱ - ۴۱۰، باب ۳۹ حدیث ۱۵.

۲. مسند (احمد بن حنبل) ۲: ۷۳؛ صحیح (بخاری) ۵: ۱۳؛ صحیح (مسلم) رقم ۱۸۴۹.

حضرت رضا علیه السلام در سفر تاریخی خود به توس، از نیشابور عبور فرمود. دانشمندان و مردم این شهر که عموماً سنی مذهب بودند - به استقبال موکب امام آمدند و از آن حضرت خواستند حدیثی روایت کند. حضرت رضا علیه السلام از پدران خویش، نقل کردند که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: خدای بزرگ چنین فرموده است:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي مَنْ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ عَذَابِي؛

لا اله الا الله (باورِ توحید) دژ مستحکم من است، هر کس در این دژ وارد شود، از عذاب من در امان خواهد بود».

از این رو آن که به توحید معتقد باشد، در عذاب دوزخ نخواهد بود. سنیان که با شنیدن این سخن مسرور شده بودند، راه امام را گشودند تا آن حضرت مسیر خویش را دنبال کنند. چند گام بعد، امام علیه السلام سر از کجاوه بیرون آوردند و افزودند:

«بِشُرُوطِهَا وَأَنَا مِنْ شُرُوطِهَا^۱

اعتقاد به توحید و در نتیجه رهایی از عذاب جهنم شرط‌هایی دارد و من، یکی از آن شرط‌هایم».

اکنون در روزگار ما، معرفت امام زمان علیه السلام و اعتقاد به امامت آن پیشوای

۱. عیون اخبار الرضا (شیخ صدوق) ۲: ۱۳۴ باب ۳۷، حدیث ۴. این حدیث به حدیث سلسله

الذهب مشهور است.

آسمانی، شرط ایمان کامل و راه نجات از عذاب الهی است. در درس های آینده با بعضی از ویژگی های امام زمان علیه السلام آشنا می شویم و با حداقل لازم از معرفت آن حضرت با استناد به قرآن و روایات آشنا می شویم.

امید است که خداوند قلب ما را از معرفت و محبت اهل بیت علیهم السلام و امام زمان علیه السلام لبریز سازد و ما را با همین اعتقاد از این جهان به سرای دیگر ببرد؛ تا در آن روز که هر کس را با امامش فرا می خوانند، ما نیز در پی امام خویش باشیم.

اکنون می دانیم:

۱. همان گونه که وظیفه داریم خدا و رسول را بشناسیم، موظفیم امام زمان خود را نیز بشناسیم.

۲. اگر امام زمان را نشناسیم و بمیریم، به مرگ جاهلیت از دنیا رفته ایم که سراسر کفر و شرک و گمراهی است.

۳. حدیث سلسله الذهب را نیز دانستیم و نتیجه گرفتیم که بدون معرفت امام زمان علیه السلام ایمان ما کامل نخواهد بود.

پرسش های درس اول:

۱. اگر امام زمان خود را نشناسیم، چه می شود؟
۲. داستان امام رضا علیه السلام و حدیث سلسله الذهب را تعریف کنید؟
۳. شناخت امام زمان علیه السلام بر چه کسانی لازم است؟
۴. از آیه «يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمامِهِمْ» چه نتیجه ای می گیرید؟

درس دوم

منجی در قرآن و دیگر کتب آسمانی

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ
الصَّالِحُونَ﴾^۱

ما پس از ذکر (تورات یا همه کتاب‌های آسمانی) در
زبور نیز نوشتیم که زمین را بندگان صالح من به ارث
خواهند برد.

اعتقاد به پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله و انتظار ظهور منجی، ویژه ما مسلمان‌ها نیست.
بشارت به نبوت رسول خدا و امامت ائمه هدی علیهم السلام و مرده ظهور نجات
بخش، در همه کتب آسمانی گذشته بوده است و پیامبر و مؤمنان امت‌های

۱. انبیا (۲۱): ۱۰۵.

پیشین به آن اعتقاد داشته‌اند.

همه مفسران شیعه و برخی از نویسندگان سنی، عبارت *عبادِ الصالحون* را در آیه فوق، مربوط به حضرت مهدی علیه السلام می‌دانند.^۱

بر اساس این آیه شریفه، بشارت ظهور و دولت جهانی حضرت مهدی علیه السلام در کتاب زبور حضرت داود علیه السلام و در دیگر کتب آسمانی آمده است و مؤمنان امت های پیشین با این واقعیت آشنا بوده‌اند. با وجود تحریف کتب آسمانی گذشته خوشبختانه هنوز آثاری از این بشارت‌ها باقی مانده است.^۲ هنگامی که مژده ظهور آن حضرت، زینت بخش کتاب‌های آسمانی ادیان گذشته بوده است، آیا قرآن می‌تواند از این بشارت خالی باشد؟

در قرآن کریم، بشارت به ظهور حضرت مهدی علیه السلام فراوان ذکر شده است. دانشمند بزرگ شیعه در قرن یازدهم، علامه سید هاشم بحرانی، در کتاب *ارجمند خویش، المَحَجَّةُ فِي مَا نَزَلَ فِي الْقَائِمِ الْحُجَّةِ*، ۱۲۰ آیه را از قرآن، مربوط به حضرت مهدی علیه السلام می‌داند^۳ و با ذکر روایاتی، سخن خویش را به اثبات رسانیده است. یکی از دانشمندان معاصر، تعداد این آیات را تا ۲۶۵ شماره کرده است^۴، در حالی که هنوز آیاتی را می‌توان یافت که جای آن‌ها در این گونه آثار خالی است.

این آیان فراوان، بیانگر اهمیت و جایگاه اعتقاد به مهدویت است. در روایاتی که در تفسیر این آیات آمده است، اصل ظهور و غیبت آن حضرت،

۱. برای نمونه از آثار دانشمندان سنی، رک. *عَقْدُ الدَّرَرِ (سُلْمَى شَافِعِي)*: ۲۱۷.

۲. رک. *نجات بخشی در ادیان (محمد تقی راشد محصل)*.

۳. این کتاب با نام: «سیمای حضرت مهدی علیه السلام در قرآن» به فارسی ترجمه شده است.

۴. رک. *معجم احادیث الامام المهدی (علی کورانی)*، جلد پنجم.

اهداف حکومت ایشان، خصوصیات و حوادث عصر غیبت و ظهور، صفات یاران، اندیشه و اقدامات دشمنان، وظایف ما در برابر آن حضرت و... طرح گردیده است.

تفسیر یا تأویل آیات مورد نظر به حضرت مهدی علیه السلام و ابعاد گوناگون نهضت آن حضرت، مخصوص شیعه نیست. دانشمندان سنی نیز در تفاسیر و آثار خویش، دلالت بسیاری از آنها را بر حضرت مهدی علیه السلام پذیرفته‌اند. یکی از این دانشمندان شیخ سلیمان قندوزی حنفی (۱۲۹۴ هـ.ق) است. او در جلد سوم کتاب «ینایع المودّة»، بابی را به بحث «مهدویت در قرآن» اختصاص داده و در آن ۵۵ آیه را از قرآن در شأن حضرت مهدی علیه السلام دانسته است.

پایان بخش این گفتار، نقل دو آیه از آیاتی است که شیعه و سنی، آنها را به قیام حضرت بقیه الله علیه السلام تفسیر کرده‌اند:

۱. خدای متعال در وصف ظهور و حکومت حضرت مهدی علیه السلام می‌فرماید:
 «و تُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ»^۱

و ما می‌خواهیم که بر مستضعفان زمین، منت نهیم و

آنها را به پیشوایی برسانیم و وارث (زمین) گردانیم.

مفسران، منظور از کسانی را که «وارث گذشتگان می‌شوند و به پیشوایی می‌رسند» امام مهدی علیه السلام دانسته‌اند.^۲

۱. قصص (۲۸): ۵.

۲. از علمای سنی: شواهد التنزیل (حاکم حسکانی) ۴۳۱: ۱ حدیث ۵۹۰؛ و از شیعه: معانی

الاکخبار (شیخ صدوق): ۷۹، ح ۱.

۲. خدای بزرگ درباره قیام و مبارزات پیروزمندانه آن حضرت علیه السلام می‌فرماید:

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ...﴾^۱

و با آن‌ها بجنگید تا آن‌که فتنه‌ای بر جای نماند و دین یکسره، از آن خدا گردد.

بنابر تفاسیر شیعه^۲ و برخی کتب اهل سنت،^۳ این پیکار و نتیجه آن - که از بین رفتن همه‌ی فتنه‌ها و گمراهی‌هاست - در عصر ظهور امام مهدی علیه السلام محقق خواهد شد.

به امید آن‌که خداوند بزرگ، ظهور موعود همه‌ی ادیان، حضرت مهدی علیه السلام را نزدیک فرماید.

اکنون می‌دانیم:

۱. همه‌ی ادیان به ظهور موعود آسمانی بشارت داده‌اند.
۲. مفسران شیعه و سنی «عبادی الصالحون» را به حضرت مهدی علیه السلام و یاران آن حضرت تفسیر کرده‌اند.
۳. سید هاشم بحرانی ۱۲۰ آیه و شیخ سلیمان قندوزی ۵۵ آیه در شأن حضرت مهدی علیه السلام در کتاب‌های خود گردآوری کرده‌اند.
۴. آیه ۵ سوره‌ی قصص، بنابر تفاسیر شیعه و سنی، به ظهور و قیام حضرت مهدی علیه السلام اشاره می‌کند.

۱. انفال (۹): ۳۹. ۲. کافی ۸: ۲۰۱، حدیث ۲۴۳.

۳. منابع المودة (قندوزی): ۴۲۳.

پرسش‌های درس دوم:

۱. کدام دانشمند شیعه توانسته است تا ۱۲۰ آیه در مورد موعود بیابد؟
۲. یک آیه از قرآن ذکر کنید که اشاره به بشارت ظهور منجی در کتب پیشینیان داشته باشد.
۳. کدام دانشمند سنی با اختصاص یک فصل از کتاب خود ۵۵ آیه را در شأن حضرت مهدی عج دانسته است؟
۴. پیکاری که همه فتنه‌ها و فسادها را از بین می‌برد، کدام است؟
۵. چه کسی پیشوای آینده و وارث گذشتگان است؟

درس سوم

امام مهدی علیه السلام در روایات

قال رسول الله صلى الله عليه وآله :

«أَبَشِّرُكُمْ بِالْمَهْدِيِّ يُبْعَثُ فِي أُمَّتِي عَلَى اخْتِلَافٍ مِنَ النَّاسِ وَ زَلْزَالٍ»^۱

شما را به ظهور حضرت مهدی مژده می‌دهم. او؛ در روزگاری که مردم در اختلاف و اضطراب‌اند در میان امت من برانگیخته می‌شود.

روایاتی که در بشارت به ظهور و ویژگی امام مهدی علیه السلام از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و دیگر معصومان علیهم السلام نقل شده، آن قدر زیاد است که به جرئت می‌توان گفت، به جز امیرالمؤمنین علیه السلام درباره هیچ معصومی این تعداد حدیث بیان

۱. بحار الانوار (علامه مجلسی) ۸۱:۵۱.

نشده است. کثرت این بشارات و قطعیت آنها به اندازه‌ای بوده است که برخی از اصحاب ائمه قبل علیهم‌السلام ده‌ها سال قبل از میلاد حضرت مهدی علیه‌السلام درباره غیبت و ظهور آن حضرت، کتاب‌هایی تألیف کرده‌اند.^۱ به همین جهت، در نوع کتاب‌های روایی شیعه و بسیاری از کتاب‌های حدیثی سنن روایات مربوط به مهدویت نقل شده است. از قدیمی‌ترین کتب معتبر سنی، کتاب «مسند» تألیف احمد بن حنبل (۲۴۱ هـ) است که حاوی نزدیک به صد حدیث درباره حضرت مهدی علیه‌السلام می‌باشد.^۲ کتاب‌های دیگر «سنن» ابوداود (۲۷۵ هـ) و ابن ماجه (۲۹۳ هـ) و ترمذی (۲۹۷ هـ) هر یک، فصلی به مهدویت اختصاص یافته است. علاوه بر این‌ها، دانشمندان سنی تا کنون بیش از ۱۵۰ کتاب مستقل درباره امام مهدی علیه‌السلام تألیف کرده‌اند و آثاری که بخشی از آن به حضرتش اختصاص یافته، چند برابر این مقدار است. در آثار شیعه، از آن جهت که بشارات مربوط به آن حضرت، علاوه بر رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وآلهم‌السلام، از ائمه هدی علیهم‌السلام نیز فراوان نقل شده است حجم روایات

۱. مانند:

- الملاحم حسین بن سعید اهوازی از اصحاب امام سجاده علیه‌السلام
 - الغیبه، ابواسحاق انماطی از اصحاب حضرت باقر علیه‌السلام
 - الغیبه، ابوالحسن طائی از اصحاب امام کاظم علیه‌السلام
 - دلائل خروج القائم علیه‌السلام، حسن بن محمد صفار از اصحاب امام رضا علیه‌السلام؛
 - اثبات الغیبه، فضل بن شاذان از اصحاب امام جواد و امام هادی علیه‌السلام
- و بسیاری دیگر که متأسفانه هیچ یک به عصر حاضر نرسیده است.
۲. رک. الامام المهدی فی مسند احمد بن حنبل (جلالی).

مهدویت بسیار بیشتر می باشد. در کتاب «متخب الاثر»^۱ حدود هزار و سیصد روایت درباره آن حضرت موجود است. بنا به نوشته کتاب مرجع مهدویت تعداد آثار مستقلی که دانشمندان شیعه درباره آن حضرت تألیف کرده اند و تا کنون شناخته شده است، حدود چهار هزار کتاب می باشد.^۲

کثرت این احادیث در کتب شیعه و سنی، از عواملی است که موجب شده است تا هر دو گروه، با وجود تفاوتی که در بحث امامت با یکدیگر دارند، در اصل اعتقاد به ظهور حضرت مهدی علیه السلام هیچ اختلافی نداشته باشند و این موضوع از مشترکات فکری آنان به شمار آید؛ تا آنجا که سنیان از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کرده اند:

مَنْ كَذَّبَ بِالْمَهْدِيِّ فَقَدْ كَفَرَ.

هر کس - قیام - حضرت مهدی علیه السلام را انکار کند، کافر است.^۳

و نیز از طرق گوناگون از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت کرده اند:

لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ وَاحِدٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَبْعَثَ فِيهِ رَجُلًا مِثِّي يُوَاطِيءُ اسْمُهُ اسْمِي يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مِلَّتْ ظُلْمًا وَجَوْرًا.

اگر از عمر دنیا جز یک روز نمانده باشد، خداوند آن روز را آن قدر طولانی می گرداند تا مردی از فرزندان مرا که همنام من است، برانگیزاند؛ او زمین را از عدل و داد

۱. تألیف آیت الله صافی گلپایگانی، مؤلف محترم این کتاب را به امر آیت الله العظمی

بروجردی رحمته الله علیه تألیف کرده است. ۲. رک. مرجع مهدویت.

۳. البرهان فی علامات مهدی آخرالزمان (علامه متقی هندی): ۱۷۰، ج ۲.

آکنده می‌سازد، همان گونه که از ستم و بیداد پر شده است.^۱

اعتقاد راسخ مسلمان‌ها، اعم از شیعه و سنی، به ظهور حضرت مهدی علیه السلام آن چنان فراگیر و گسترده است که منشأ سوء استفاده‌های فراوانی در طول تاریخ شده است. به این صورت که افراد متعددی از مسلمانان به دروغ، برای خود یا رهبران‌شان ادعای مهدویت کرده و منشأ گمراهی عده‌ای از مسلمان‌های عصر و منطقه‌ی خود شده‌اند. از آن نمونه:

- «مهدی سودانی» (۱۳۰۵ هـ.ق) از مدعیان دروغین سنی در شمال آفریقا؛

- «محمد بن عبدالله قحطانی» (۱۴۰۰ هـ.ق) از مدعیان دروغین وهابیت در حجاز؛

- «میرزا علی محمد شیرازی» (۱۲۶۶ هـ.ق) از مدعیان دروغین شیعه در ایران؛

شایان ذکرند.

امید آن که خداوند متعال با ظهور آن حضرت، جهان را از ایمان و عدالت مالا مال گرداند.

۱. سنن ابی داود، کتاب المهدی، حدیث ۴۲۸۲ - سنن ترمذی، باب ماجاء فی المهدی، حدیث

اکنون می‌دانیم:

۱. احادیث فراوانی از رسول خدا ﷺ در مورد حضرت مهدی علیه السلام روایت شده است.
۲. علمای شیعه و سنی حتی پیش از میلاد حضرت مهدی علیه السلام کتاب‌هایی را در این زمینه تألیف کرده‌اند.
۳. دو کتاب «منتخب الاثر» و «مرجع مهدویت» نشانگر کثرت احادیث و تألیف در موضوع مهدویت است.
۴. سنیان از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت کرده‌اند: من کذب بالمهدی فقد کفر.
۵. سوء استفاده مدعیان مهدویت، دلیل اصالت و گستردگی اعتقاد به مهدویت در بین مسلمانان است.
۶. از جمله مدعیان مهدویت، این سه نفرند:

- مهدی سودانی؛

- محمد بن عبد الله قحطانی؛

- میرزا علی محمد شیرازی.

پرسش‌های درس سوم:

۱. آیا در کتب مهم اهل سنت نیز از حضرت مهدی علیه السلام یاد شده است؟ نمونه‌هایی ذکر کنید.
۲. یک کتاب مهم شیعی ذکر کنید که کثرت احادیث مهدویت را نشان دهد.
۳. یک کتاب شیعی نام ببرید که نشان دهنده فراوانی تألیف‌های مربوط به مهدویت باشد.

۴. حدیث «مَنْ كَذَبَ بِالْمَهْدِيِّ فَقَدْ كَفَرَ» از کیست؟ چه نتیجه‌ای از آن می‌گیرید؟

۵. حدیث «لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا...» را چه شخصیتی فرموده است؟ چه نتیجه‌ای از آن می‌گیرید؟

۶. سوء استفاده مدعیان مهدویت نشان دهنده چیست؟

۷. سه نفر از مدعیان دروغین مهدویت را نام ببرید.

درس چهارم

آشنایی

﴿بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾^۱

اندوخته خدا برای شما بهتر است، اگر ایمان داشته باشید.

بخشی از مشخصات حضرت مهدی علیه السلام به بیان ائمه معصوم علیهم السلام چنین است:

۱. نام: نام مبارک آن حضرت، مشابه نام رسول خدا صلی الله علیه و آله است.^۲

۱. هود(۱۱): ۸۶.

۲. در روایات بسیاری، ما را از نام بردن آن حضرت در ایام غیبت باز داشته‌اند، لذا برخی نویسندگان این نام را بصورت مقطع نوشته، به جای آن از القاب آن حضرت استفاده می‌کنند.

۲. القاب: آن حضرت القاب بسیاری دارد که هر یک از آن‌ها به یکی از کمالات و ابعاد وجود مبارک آن حضرت اشاره می‌کند. مشهورترین آن‌ها، «مهدی» است که به معنای هدایت یافته است. از دیگر القاب آن حضرت، «بقیة الله» و «صاحب الزمان» و «صاحب الأمر» و «قائم» است. لقب قائم، به معنای قیام کننده، لفظی است که شیعیان به پیروی از امام رضا علیه السلام به هنگام شنیدن آن، به پا می‌خیزند دست بر سر می‌نهند و برای ظهور آن حضرت دعا می‌کنند.^۱

۳. کنیه: آن حضرت چند کنیه دارد که مشهورترین آن ابوالقاسم (همان کنیه رسول خدا صلی الله علیه و آله) می‌باشد. یکی دیگر از کنیه‌های آن حضرت، «ابوصالح» است.

۴. پدر: پدر بزرگوار آن حضرت، امام یازدهم، حضرت امام حسن عسکری علیه السلام است.^۳ حضرت مهدی علیه السلام از طریق پدر، نهمین فرزند امام حسین علیه السلام و از طریق فاطمه (دختر امام مجتبی و مادر حضرت باقر علیه السلام) از نسل امام حسن علیه السلام است.

فتاوی مراجع در این زمینه بین حرمت و جواز در نوسان است.

۱. منتخب الاثر: ۵۰۶، ح ۳. هم چنین درباره القاب و نام‌های آن حضرت می‌توان به کتاب «نام محبوب» نوشته سید حسین حسینی مراجعه کرد.

۲. لقبی که با (اب) یا (ام) آغاز شود کنیه می‌نامند. مثل: ابوعبدالله، ام سلمه، کنیه نهادن برای فرزندان، از سنت‌های عربی است.

۳. در کتاب منتخب الاثر، صدو و چهل و شش حدیث در این زمینه نقل شده است.

۴. در کتاب منتخب الاثر، صد و چهل و هشت حدیث در این زمینه نقل شده است.

۵. مادر: مادر بزرگوار آن حضرت، جناب «نرجس خاتون» علیها السلام است.^۱ ایشان از طرف پدر، دختر یشوعا (فرزند قیصر روم) و از طریق مادر، از نسل حضرت شمعون^۲ (وصی و حواری حضرت عیسی علیه السلام) بوده است. حضرت نرجس علیها السلام اسامی دیگری چون: «سوسن» و «ملیکه» نیز داشته است.

هنگامی که آن بانوی بزرگوار در دربار قیصر روم به سر می برد، در خواب دید که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ایشان را از حضرت مسیح و حضرت شمعون، برای امام عسکری علیه السلام خواستگاری فرمود. حضرت عیسی علیه السلام از این وصلت بسیار خشنود شد و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با موافقت جناب شمعون، خطبه عقد را خواند و او را به همسری امام عسکری علیه السلام در آورد. حضرت نرجس علیها السلام در رؤیاهای دیگری به امر حضرت زهرا علیها السلام مسلمان می شود.

ایشان در خواب از امام عسکری علیه السلام دستور می گیرد، در جنگی که میان رومیان و مسلمانان در پیش بوده است، با لباس مبدل به عنوان خدمت گزار شرکت کند. به این ترتیب، این بانوی بزرگوار به سرزمین مسلمانان آمد و با شکست رومی ها اسیر شد و در جمع دیگر اسیران به بغداد منتقل گردید.

امام هادی علیه السلام - که به علم الهی از همه این ماجراها آگاه بود - دوست و همسایه ی خویش بُشر بن سلیمان را مأمور کرد تا برای خرید جناب نرجس خاتون علیها السلام به ساحل رودخانه دجله در بغداد برود. امام علیه السلام به بُشر

۱. نجم اقب، باب اول، ص ۱۷ (انتشارات مسجد جمکران)

۲. نام مشهور این بزرگوار در ادبیات مسیحی، پطرس مقدس (saint peter) است.

آموخته بود که چگونه او را با خصوصیت «عفت و وقار و شخصیت» تشخیص دهد و از بازاری که اسرای جنگی را به فروش می‌رساندند، خریداری نماید. امام علیه السلام به همین منظور، کیسه‌ای حاوی ۲۲۰ دینار (سکه طلا) و نامه‌ای به خط رومی به بشار سپرد تا اگر او را نپذیرفت، با خواندن نامه راضی شود. بشار به آن بازار رفت. آن بانو را در بین اسرا پیدا کرد و با دادن نامه امام علیه السلام به او و کیسه پول به برده فروش، حضرت نرجس را به همراه خویش به سامرا آورد.

امام هادی علیه السلام خواهر خویش، حضرت حکیمه خاتون علیها السلام را طلبید و به او فرمود:

ای دختر رسول خدا صلی الله علیه و آله! نرجس را به منزل خویش ببر و به او فرائض و سنن اسلامی را بیاموز که او همسر فرزندان حسن علیه السلام و مادر حضرت مهدی علیه السلام خواهد بود.^۱

به این ترتیب، امام زمان علیه السلام از نسل آخرین پیامبر خدا (حضرت محمد صلی الله علیه و آله) و وصی حضرت عیسی (جناب شمعون علیه السلام) و دو پادشاه، یزدگرد سوم (پدر بزرگ امام سجاده علیه السلام)^۲ و قیصر روم (پدر بزرگ حضرت نرجس علیها السلام)، می‌باشند.^۳

۱. رک. بحار الانوار ۵۱: ۶-۱۰، ح ۱۲. تفصیل این ماجرا در کتاب «آخرین سفیر» سید جمال

الدین حجازی آمده است. ۲. نجم الثاقب، انتشارات مسجد جمکران، باب اول، ص ۱۷.

۳. مدفن امام هادی علیه السلام، امام عسکری علیه السلام، حضرت نرجس و حضرت حکیمه علیها السلام، در کنار

یک دیگر در سامرا و زیر یک ضریح قرار دارد. این مکان زمانی منزل مسکونی امام هادی علیه السلام

بوده است و امروزه زیارتگاه مسلمانان است که متأسفانه به دست وهابیت کوردل تخریب شده

است.

خداوند متعال، معرفت ما را نسبت به آن حضرت افزایش داده، ما را مشمول دعا‌های خیر آن حضرت قرار دهد.

اکنون می‌دانیم:

۱. کنیه و نام امام زمان علیه السلام همان کنیه و نام رسول خدا صلی الله علیه و آله است.
۲. لقب «قائم» به معنی قیام کننده است.
۳. نرجس خاتون علیها السلام چگونه به شرف هدایت نائل و شرافت همسری با امام عصر علیه السلام نصیب وی شد.

پرسش‌های درس چهارم:

۱. حضرت مهدی علیه السلام در نام و کنیه چه نسبتی با رسول خدا صلی الله علیه و آله دارد؟
۲. چند لقب از القاب حضرت مهدی علیه السلام را ذکر کنید.
۳. به پا خاستن شیعیان به احترام امامشان به هنگام شنیدن کدام لقب است؟
۴. امام زمان علیه السلام چگونه هم از نسل امام حسین علیه السلام است و هم از نسل امام حسن مجتبی علیه السلام؟
۵. نرجس خاتون علیها السلام چگونه از روم به سامرا آمد؟
۶. مادر امام زمان علیه السلام چگونه به خانه‌ی امام هادی علیه السلام راه یافت و با فرزند آن حضرت ازدواج کرد؟

درس پنجم

ولادت

﴿وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾^۱

بگو حق آمد و باطل نابود شد؛ البته که باطل نابود شدنی است.

تولد امام مهدی علیه السلام در روز جمعه، پانزدهم شعبان سال ۲۵۵ هجری قمری، به هنگام اذان صبح در شهر سامرا رخ داده است.

معتد عباسی از طریق روایات، شنیده بود فرزند امام عسکری علیه السلام همان پیشوایی است که جهان را از عدل و داد آکنده خواهد ساخت و بساط ستمگران را بر خواهد چید. از این رو، به بهانه‌های گوناگون، بازرس‌هایی به منزل امام علیه السلام می‌فرستاد تا به فرزند آن حضرت، دست یابد و او را به

قتل برساند. درست مانند نمرود و فرعون قصد داشتند که حضرت ابراهیم و موسی علی نبینا و آله و علیهما السلام را به قتل برسانند. ولی اراده خدای بزرگ بر خواست هر کسی غلبه دارد. از این رو به امر خداوند آثار بارداری حضرت نرجس علیها السلام و تولد امام زمان علیه السلام و ایام کودکی آن حضرت از دیده دشمنان پنهان ماند.

ماجرای تولد آن حضرت - آن گونه که در کتاب‌های شیعه^۱ و برخی کتب سنی^۲ آمده - چنین است:

حکیمه خاتون علیها السلام در منزل امام عسکری علیه السلام مهمان بود. چون آماده بازگشت به منزل خویش شد، امام علیه السلام به او فرمودند:

عمّه جان، شب را در منزل ما بمان؛ زیرا امشب فرزندی متولد می‌شود که در نزد خدای بزرگ، عزیز است. او زمین مرده را زنده خواهد ساخت.

حضرت حکیمه علیها السلام پرسید: از کدام همسرتان؟ امام علیه السلام فرمودند: نرجس.

حضرت حکیمه علیها السلام به درون خانه بازگشت و چون با حضرت نرجس علیها السلام

روبرو شد و آثار حمل را در او ندید، در شگفت شد. به نزد امام عسکری علیه السلام

بازگشت و شگفتی خود را ابراز داشت. امام علیه السلام تبسم کردند و فرمودند:

به هنگام سپیده دم، بارداری او بر تو آشکار خواهد شد؛ زیرا نرجس، مانند

مادر موسی است که آثار حمل در او ظاهر نشد و تا هنگام زادن، کسی از آن

مطلع نبود؛ چرا که فرعون، شکم زنان باردار را می‌شکافت تا به موسی

دست یابد. این فرزند نیز مانند موسی علیه السلام است.

۱. کمال الدین (شیخ صدوق) باب ۴۲.

۲. شواهد النبوة (عبد الرحمان جامی).

نیمه شب شد. حکیمه خاتون علیها السلام از خواب برخاست و نماز شب به جا آورد. وی منتظر تولد فرزند نرجس خاتون علیها السلام بود؛ اما هنوز اثری از درد زادن در او نبوده. نرجس خاتون علیها السلام را دید که بیدار شد و نماز شب خواند و دوباره خوابید. فجر اول دمید و نرجس خاتون علیها السلام همچنان در خواب بود. هنگام اذان صبح نزدیک می‌شد. حکیمه خاتون علیها السلام طاقت نیاورد و از قلبش چیزی گذشت. ناگاه صدای حضرت عسکری علیه السلام را شنید:

عمه جان! عجله مکن. ولادت نزدیک است.

حکیمه خاتون علیها السلام مشغول تلاوت قرآن شد. لحظاتی بعد، درد زایمان آشکار شد و اندکی پس از آن، حجت خدا و موعود همه انبیا - آن که وعده‌های الهی را در سرتاسر زمین اجرا خواهد نمود - متولد شد. آن حضرت هنگام تولد از هر گونه آلودگی پاک بود و بر بازوی راست او، آیه ﴿وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾ نوشته بود. زانو بر زمین و صورت بر خاک نهاد و در حالی که دو انگشت سبابه را به طرف آسمان گرفته بود شهادتین را بر زبان جاری ساخت و به امامت یکایک امامان علیهم السلام اقرار کرد تا به نام خود رسید؛ آن گاه فرمود:

خدایا، آن چه را به من وعده فرموده‌ای برآورده ساز و کار مرا به پایان رسان و مرا ثابت قدم گردان و زمین را به واسطه من پر از عدل و داد کن.

در این هنگام امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: عمه جان! کودک را در آغوش گیر و نزد من آور.

کودک در آغوش حکیمه خاتون علیها السلام به پدر سلام کرد. امام علیه السلام کودک را گرفت و نوازش کرد و زبان در دهان او گذاشت و فرمود: فرزندم، سخن بگو. امام مهدی علیه السلام این آیه را تلاوت فرمود:

﴿ وَ تُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴾^۱

پس از آن به توحید و نبوت و امامت یکایک ائمه تا پدر خویش علیه السلام اعتراف نمود.

حضرت حکیمه خاتون علیها السلام اطراف سر آن حضرت، پرندگانی را در پرواز دید. یکی از آنان به امر امام علیه السلام کودک را گرفت و با خود به آسمان برد؛ در حالی که دیگر پرندگان او را دنبال می کردند. حضرت حکیمه علیها السلام درباره آن پرنده از امام علیه السلام پرسید: ایشان فرمودند:

او روح القدس (برترین فرشته‌ی الهی) است که خدا او را بر امامان گماشته است تا آن‌ها را در کارها موفق و پایدار کند و ایشان را بر اساس دانش الهی تربیت نماید.

به مناسبت تولد آن حضرت، امام عسکری علیه السلام بنا بر سنت اسلامی، چند گوسفند عقیقه و مقدار زیادی نان و گوشت بین بنی‌هاشم تقسیم فرمود.^۲ از آنجا که ماجرای تولد حضرت پنهانی بود، ممکن بود عده‌ای از شیعیان از اعتقاد به آخرین پیشوای الهی غافل بمانند از این رو، امام علیه السلام نمایندگان و شیعیان مورد اعتماد خویش را از تولد حجت خدا آگاه ساخت. از آن جمله طی نامه‌ای به جناب احمد بن اسحاق قمی، وکیل خود در شهر قم، چنین مرقوم فرمود:

فرزند ما متولد شد. این خبر را نزد خود پوشیده دار و برای دیگران

۱. قصص (۲۸): ۵ (و ما می‌خواهیم که بر ضعیف نگه داشتگان در زمین منت نهاده، آن‌ها را به

پیشوایی رسانیم و وارث حکومت و امکانات گذشتگان گردانیم.) این آیه نیز در شأن حضرت

مهدی علیه السلام می‌باشد. ۲. کمال الدین: ۴۲۴ و ۴۲۳.

بازگو نکن که ما این خبر را جز به خویشان محرم یا دوستان صمیمی ابراز نمی‌کنیم. خواستیم تو را از آن آگاه سازیم تا همان گونه که ما شاد شدیم، خداوند نیز تو را شاد گرداند.^۱

امام حسن عسکری علیه السلام در مواردی دیگر - آن زمان که منزل از جاسوسان حکومت خالی بود - فرزند خود را به شیعیان مورد اعتماد نشان می‌داد و او را حجت پس از خود معرفی می‌کرد. چنان که در یک ملاقات، آن هنگام که چهل نفر از شیعیان به دیدار حضرت عسکری علیه السلام مشرف شده بودند، آن حضرت به درون خانه رفت و کودکی ماه پاره به همراه خویش آورد و فرمود: این امام شماست.^۲

گاهی نیز پاسخ سؤالات علمی و رفع مشکلات مراجعان را به آن حضرت واگذار می‌فرمود تا پیروان اهل بیت علیهم السلام، عملاً امام خویش را شناخته، به مقام والای آن حضرت واقف گردند. چنان که وقتی «کامل بن ابراهیم» به منزل امام عسکری علیه السلام مشرف شد تا سؤالات شیعیان مدینه را از آن حضرت بپرسد، با کودکی چهار ساله و خوش سیما مواجه شد که از نام او خبر داشت و پرسش‌هایش را پیش از آن که بپرسد پاسخ داد.^۳ خداوند، یاران آن حضرت را یاری و دشمنان او را خوار گردان.

۱. کمال الدین: ۴۳۴، حدیث ۱۵.

۲. اثبات الهداة (شیخ حرّ عاملی) ۷: ۲۰.

۳. الغیبة (شیخ طوسی): ۱۴۸.

اکنون می‌دانیم:

۱. آیه‌ای که در آغاز درس آمد با میلاد موعود الهی چه ارتباطی دارد.
۲. چگونه حضرت مهدی علیه السلام همچون حضرت موسی علیه السلام پنهانی به دنیا آمد.
۳. حتی حکیمه خاتون علیها السلام با آن جلالت قدر، نمی‌دانست که حضرت مهدی علیه السلام در شب نیمه شعبان به دنیا خواهد آمد.
۴. اولین آیه‌ای که حضرت مهدی علیه السلام در بدو تولد و بر روی دستان پدر بزرگوارش قرائت فرمود، آیه پنجم سوره قصص بود.
۵. امام حسن عسکری علیه السلام با همه‌ی مراقبت‌های سخت حکومت عباسی، شیعیان خاص خود را از میلاد موعود الهی با خبر فرمود.
۶. حضرت مهدی علیه السلام در کودکی، سؤال‌های ناگفته «کامل بن ابراهیم» را پاسخ داد.

پرسش‌های درس پنجم:

۱. امام زمان علیه السلام در کدام شهر و چه زمانی به دنیا آمد؟
۲. ولادت امام عصر علیه السلام شبیه کدام پیامبر است؟
۳. امام زمان علیه السلام در آغاز تولد، برای ظهور خود چگونه دعا کرد؟
۴. نخستین کلام آخرین حجت خدا در آغوش پدر چه بود؟
۵. امام حسن عسکری علیه السلام در فضای پر خفقان دولت عباسی، چگونه امام زمان علیه السلام را به بستگان و شیعیان خاص خود معرفی فرمود؟
۶. آیا کسی امام عصر علیه السلام را در کودکی ملاقات کرده است؟

درس ششم

امامت امام مهدی

﴿أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ...﴾^۱

خدای را فرمان برید؛ و از پیامبر و صاحبان امر که از خودتان هستند نیز اطاعت کنید.

امام حسن عسکری علیه السلام در سپیده دم روز جمعه هشتم ربیع الاول سال ۲۶۰، در سامرا به شهادت رسید. با در شهادت آن بزرگوار، دوران امامت حضرت مهدی علیه السلام آغاز شد. امام زمان علیه السلام در آغاز امامت خویش، همچون حضرت عیسی و حضرت یحیی علیه السلام و همانند حضرت جواد و امام هادی علیه السلام خردسال بود و این اشکالی ندارد؛ زیرا علم و حکمت و دیگر

شایستگی‌های حجت خدا اکتسابی نیست که نیازمند بزرگ سالی و پختگی و تجربه باشد. حضرت عیسی علیه السلام در گاهواره - در حالی که کودکی یک روزه بیش نبود - خطاب به یهودیان فرمود:

﴿إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَ جَعَلَنِي نَبِيًّا﴾^۱

من بنده خدایم خداوند به من کتاب آسمانی عطا کرده و مرا پیامبر قرار داده است.

پس از شهادت امام عسکری علیه السلام جعفر، برادر آن حضرت - که داعیه دروغین امامت داشت و ولادت امام مهدی علیه السلام را انکار می‌کرد - فرصت یافت تا با خواندن نماز بر بدن مطهر برادر، خود را جانشین آن حضرت معرفی کند. شیعیان و شاگردان خاص امام عسکری علیه السلام که عدم شایستگی و ناپاکی او را می‌دانستند، شگفت زده جعفر را می‌نگریستند که در پیشاپیش جمعیت ایستاده است تا بر بدن آن بزرگوار نماز گزارد. ناگاه کودکی خردسال به پیش آمد و با دست، عبای جعفر را گرفت و فرمود:

عموجان! عقب برو. فقط من شایسته‌ام تا بر پدرم نماز بگذارم!^۲

جعفر، در حالی که رنگش پریده بود، عقب رفت و امام مهدی علیه السلام بر بدن پدر نماز خواند.^۳ بدین ترتیب امامت آن حضرت بر همگان آشکار شد و کذب شایعات و ادعاهای جعفر روشن گردید.

جعفر که از این اقدام خویش نتیجه‌ای به دست نیاورده بود، رسوا شد و مراتب را به حاکم وقت اطلاع داد. به فاصله کوتاهی مأموران حکومتی فرا

۱. مریم (۱۹): ۳۰.

۲. زیرا بر بدن مطهر امام معصوم علیه السلام، جز معصوم علیه السلام نباید نماز بخواند.

۳. کمال الدین: ۴۷۵، حدیث ۲۵.

رسیدند. امام علیه السلام نماز را به پایان برد و از آن محل عزیمت فرمود. به این ترتیب، مأموران دستگاه خلافت از وجود فرزند امام عسکری علیه السلام - همان کسی که سالیانی به دنبال او بودند و قصد جانش را داشتند - آگاه شدند و همه جا به جست و جوی او پرداختند. آن حضرت نیز به امر خداوند متعال جهت حفظ جان خویش، غیبت اختیار فرمود.

آن بزرگوار، پایان بخش همه حجّت‌های الهی (خاتم الاوصیاء) می‌باشد و همچون دیگر پیشوایان دین، از علم و قدرت الهی برخوردار است. خداوندا، در ایام غیبت و ظهور، در دنیا و آخرت، ما را در صف پیروان آن امام بزرگوار قرار ده. آمین!

اکنون می‌دانیم:

۱. با شهادت امام یازدهم علیه السلام در روز جمعه، هشتم ربیع الاول ۲۶۰ هجری قمری، امر امامت به تنها فرزندش امام عصر علیه السلام واگذار شد.
۲. آن حضرت در پنج سالگی به مقام امامت رسید و از این جهت به بعضی انبیا و ائمه علیهم السلام شباهت دارد.
۳. فقط حجّت الهی شایستگی دارد تا بر جنازه حجّت پیش از خود نماز بخواند.
۴. افراد ناشایست به مقام والای امامت نمی‌رسند؛ اگر چه بتوانند خلافت ظاهری را از ایشان بدزدند.

پرسش های درس ششم :

۱. آیا حضرت عیسی علیه السلام در گهواره سخن گفت؟ به چه دلیل؟
۲. آیا می توانید یک نمونه از صدها معجزه امام عصر علیه السلام را بگویید؟
۳. چه کسی می خواست به جای امام زمان علیه السلام بر پیکر مطهر امام عسگری علیه السلام نماز بخواند؟
۴. دو پیامبر و دو امام را نام ببرید که همچون امام زمان علیه السلام در کودکی به رسالت و امامت رسیده باشند.

درس هفتم

ﷺ

برخی از فضائل امام مهدی

﴿وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ • أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ﴾^۱

و پیشی گیرندگان به ایمان • که مقربان آنانند.

فضایل و کمالات همه پیشوایان دین، به ویژه امام زمان علیه السلام بالاتر از آن است که انسان‌ها بتوانند به آن احاطه پیدا کنند؛^۲ زیرا مقام آن‌ها از دسترس اندیشه بشر بالاتر است و صرفاً خداوند و دیگر حجت‌های الهی به اوج مقام آنها واقف‌اند.

برخی از فضایل و کمالات امام مهدی علیه السلام که بر اساس متون دینی یافت

۱. واقعه (۵۶) : ۱۱ - ۱۰.

۲. زیارت جامعه : مَوَالِي لَا أَحْصَى تَنَاءَكُمْ وَ لَا أَبْلُغُ مِنَ الْمَدْحِ كُنْهَكُمْ وَ مِنْ الْوَصْفِ قَدْرَكُمْ.

می شود چنین است:

۱. امام زمان علیه السلام، همچون دیگر رهبران الهی، از هر گناه و خطا معصوم، و از هر گونه نقص و آلودگی پیراسته است و آیه تطهیر^۱ شامل آن بزرگوار نیز می باشد؛ لذا فرمان آن حضرت فرمان خدا، خشنودی آن حضرت، خشنودی خدا و خشم ایشان، غضب خدای متعال است. در زیارت آن حضرت می خوانیم:

«فَالْحَقُّ مَا رَضِيتُمُوهُ وَ الْبَاطِلُ مَا سَخِطْتُمُوهُ وَ الْمَعْرُوفُ مَا أَمَرْتُمْ بِهِ وَ الْمُنْكَرُ مَا نَهَيْتُمْ عَنْهُ»^۲

حق آن است که شما به آن خشنود باشید و باطل آن است که شما ناپسند دارید؛ و کار پسندیده آن است که شما به آن فرمان دهید و ناپسند چیزی است که شما از باز دارید.

۲. مقام و منزلت امام زمان علیه السلام از همه فرشتگان و پیامبران الهی (جز پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله) بالاتر است. جبرئیل به هنگام ظهور بر دست آن حضرت بوسه می زند.^۳ حضرت عیسی علیه السلام وقتی برای یاری آن حضرت از آسمان به زمین فرود آید، طبق حدیثی مشهور که سنی و شیعه نقل کرده اند، در نماز جماعت به آن حضرت اقتدا خواهد کرد^۴ و در زمره یاران و افسران سپاه آن حضرت قرار خواهد گرفت. امام صادق علیه السلام آرزوی خدمت گذاری

۱. احزاب (۳۳): ۳۳. ۲. مفاتیح الجنان: زیارت آل یس.

۳. مفاتیح الجنان: زیارت آل یس.

۴. بحار الانوار: ۵۳: ۸، به نقل از امام صادق علیه السلام.

آن حضرت را داشتند.^۱ امام رضا علیه السلام به هنگام شنیدن لقب قائم، به پا می‌خاست، دست بر سر می‌نهاد و برای ظهور حضرتش دعا می‌فرمود.^۲

۳. امام زمان علیه السلام از علم الهی برخوردار است؛ از این رو جهان و همه خلایق در محضر آن حضرت‌اند. نیز گزارش افعال بتدگان را هر روز به عرض آن حضرت می‌رسانند.^۳ امام علیه السلام ما را می‌بیند و از اعمال و افکار ما با خبر است. آن حضرت بر بتدگان شاهد است و راز دل‌ها را می‌داند. آن حضرت خود در نامه‌ای به شیخ مفید رحمته الله چنین مرقوم فرمودند:

«إِنَّا يُحِيطُ عَلَمُنَا بِأَنْبَائِكُمْ وَ لَا يَعْزُبُ عَنَّا شَيْءٌ مِنْ أَخْبَارِكُمْ»^۴

دانش ما بر اخبار شما احاطه دارد و هیچ خبری از شما بر ما پوشیده نیست.

۴. حضرت مهدی علیه السلام آیت رافت و رحمت خداست و همچون پدری مهربان و مادری دلسوز است.^۵ و همه انسان‌ها امت و رعیت آن حضرت‌اند و شیعیان، به ویژه آنان که به یاد امام زمان علیه السلام باشند و به او توسل جویند، از عنایات و رسیدگی‌های خاص آن حضرت بهره‌مند می‌شوند.

در جمله‌ای دیگر از نامه امام علیه السلام به جناب شیخ مفید رحمته الله آمده است:

«إِنَّا غَيْرُ مُهْمَلِينَ لِمُرَاعَاتِكُمْ وَ لَا نَاسِينَ لِدِكْرِكُمْ»^۶

ما نسبت به شما بی توجه نیستیم و یاد شما را فراموش

۱. منتخب‌الآثر فصل ۷ باب ۸

۲. بحار الانوار: ۵۱ / ۱۴۸، ح ۲۲.

۳. بحار الانوار: ۵۳ / ۱۷۵، حدیث ۷.

۴. کافی: ۱ / ۲۰۰، حدیث ۱ از حضرت رضا علیه السلام.

۵. بحار الانوار: ۵۳ / ۱۷۵، حدیث ۷.

۳. کافی: ۱ / ۲۲۰.

نمی‌کنیم.

۵. بسیاری از صفات و سنت‌های انبیا و امامان پیشین علیهم‌السلام در وجود امام زمان علیه‌السلام متجلی است:

- ایام حمل و ولادت او همچون حضرت ابراهیم و موسی علیهم‌السلام مخفیانه بوده است.

- امامت او مانند نبوت حضرت عیسی و یحیی علیهم‌السلام و امامت امام جواد و امام هادی علیهم‌السلام در کودکی آغاز شده است.

- عمر او همچون حیات حضرت آدم، نوح و خضر علیهم‌السلام طولانی است.

- غیبت او همانند غیبت حضرت ادريس و صالح و ابراهیم و یوسف و موسی علیهم‌السلام است.^۱

- جوان ماندن ایشان به حضرت یونس علیه‌السلام شبیه است.

- بردباری آن حضرت بر تنهایی و مشکلات عصر غیبت، چون صبر حضرت ایوب علیه‌السلام است.

- قیام آن حضرت پس از ظهور، همچون جدش رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم با شمشیر خواهد بود.^۲

حضرت سجاد علیه‌السلام فرموده است:

در مهدی علیه‌السلام سنت‌هایی از انبیای الهی از آدم و نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و ایوب و محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم وجود دارد.

۱. کمال الدین: باب ۱ تا باب ۷.

۲. منتخب الاثر: ۲۸۴ - ۲۸۵، حدیث ۲.

سنت آدم و نوح علیهم السلام در او طول عمر است. سنت ابراهیم علیه السلام در او پنهانی ولادت و دوری از مردم می باشد. سنت موسی علیه السلام در او غیبت است. سنت عیسی علیه السلام اختلاف مردم درباره اوست. سنت ایوب علیه السلام، گشایش مشکلات و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله قیام به شمشیر می باشد.^۱
 خداوندا، معرفت حجت خود (حضرت مهدی علیه السلام) را به ما عطا کن که اگر او را به ما شناسانی، از دین خود گمراه خواهیم شد.^۲

اکنون می دانیم:

اگر چه نمی توانیم به فضائل بی شمار حضرت مهدی علیه السلام دست یابیم، اما از لابه لای احادیث می توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. عصمت (وهبی)؛
۲. برتری بر ملائکه؛
۳. علم الهی؛
۴. دلسوزی امام؛
۵. برخورداری از سنتها و شباهت به انبیاء علیهم السلام.

۱. کمال الدین: ۳۲۲، حدیث ۳.

۲. مفاتیح الجنان، دعای عصر غیبت.

پرسش های درس هفتم :

۱. آیا ما می توانیم به همه فضایل امام زمان علیه السلام دست یابیم؟ چرا؟
 ۲. در یک سطر به چند فضیلت امام عصر علیه السلام اشاره کنید.
 ۳. خشنودی و خشم چه کسی همان رضا و غضب الهی است؟
 ۴. اقتدای حضرت عیسی علیه السلام به امام عصر علیه السلام در نماز، که بعد از ظهور آن حضرت صورت خواهد گرفت نشانه چیست؟
 ۵. کدام سخن امام عصر علیه السلام نشان می دهد که آن حضرت از ما بی خبر نیست؟
 ۶. چه سخنی خطاب به شیخ مفید رحمته الله در دل سوزی امام عصر علیه السلام نسبت به شیعیان، صادر شده است؟
 ۷. پیامبرانی را ذکر کنید که این صفات امام عصر علیه السلام را داشته اند:
- الف - آغاز امامت در کودکی:
 - ب - قیام به شمشیر:
 - ج - صبر:
 - د - طول عمر:
 - ه - ولادت پنهانی:
 - و - اختلاف مردم درباره ایشان :
 - ز - کناره گیری از مردم:
 - ح - خوف (ناامنی) در زمان غیبت:

درس هشتم

طول عمر

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا...﴾

ما نوح را به سوی قومش فرستادیم، او پنجاه سال کمتر از یک هزاره در میان آنها درنگ کرد.

یکی از ویژگی‌های حضرت مهدی علیه السلام عمر طولانی ایشان است؛ از این رو، آن بزرگوار به حضرت نوح و حضرت خضر علیه السلام مانند شده است. امام سجاده علیه السلام فرموده است:

«فِي الْقَائِمِ سُنَّةٌ مِنْ نُوحٍ وَهُوَ طَوْلُ الْعُمَرِ»^۲

۱. عنکبوت (۲۹): ۱۴. ۲. کمال الدین: ۳۲۲، حدیث ۴ و ۵؛ ۵۲۴، حدیث ۵.

قائم علیه السلام سنتی از نوح دارد که طول عمر است.

حضرت نوح علیه السلام به شهادت آیه آغازین درس، تا قبل از طوفان، نهصد و پنجاه سال تبلیغ کرد. آن حضرت سال‌هایی پیش از پیامبری و سال‌هایی هم پس از ماجرای طوفان زیسته است. به استناد یک روایت عمر آن حضرت ۲۵۰۰ سال است.^۱ به این ترتیب عمر امام زمان علیه السلام هنوز به نیمه عمر حضرت نوح علیه السلام هم نرسیده است!

حضرت خضر علیه السلام که در عصر حضرت موسی علیه السلام حیات داشته،^۲ به اعتقاد سنی و شیعه، هنوز زنده است. با توجه به اینکه فاصله زمانی حضرت موسی علیه السلام تا ظهور پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله حدود دو هزار سال است، می‌توان گفت عمر حضرت خضر علیه السلام هم اکنون حداقل ۲۳۰۰ سال از عمر حضرت مهدی علیه السلام بیشتر است! امام صادق علیه السلام در روایتی مشهور، حکمت عمر طولانی حضرت خضر علیه السلام را این نکته دانسته است که شاهی بر امکان طول عمر حضرت مهدی علیه السلام باشد.^۳

از سوی دیگر، اگر انسان به این نکته توجه کند که امام زمان علیه السلام همچون دیگر حجّت‌های خدا از علم الهی برخوردار است و می‌تواند با استفاده از آن از عوامل بیماری و پیری پرهیز کند؛ به روشنی معلوم خواهد شد که داشتن عمر طولانی ناممکن نخواهد بود.

از همین روست که امام عصر علیه السلام با گذشت زمان، پیر و فرتوت نمی‌گردد و

۱. کمال الدین: ۵۲۳ حدیث به نقل از امام صادق علیه السلام.

۲. در سوره کهف آیه ۶۰ تا ۸۲ داستان ملاقات حضرت موسی و حضرت خضر علیه السلام (عبد

صالح) نقل شده است. ۳. کمال الدین: ۲۵۷ حدیث ۵۳.

چهره‌ای میان سال و جوان^۱ دارد تا آن جا که هر کس به آن حضرت بنگرد، ایشان را چهل ساله می‌انگارد.^۲

خدای متعال، ظهور آن حضرت را نزدیک گرداند و عمر آن عزیز را در دوران ظهور طولانی فرماید. آمین!

اکنون می‌دانیم:

۱. به جز امام زمان علیه السلام افراد دیگری عمرهای طولانی داشته‌اند.
۲. ممکن است امام عصر - ارواحنا له الفدا - با برخورداری از علوم الهی جان خود را از انواع بیماری‌ها و بلاها حفظ کند.
۳. به قدرت خدای توانا چهره هزاران ساله‌ی امام زمان علیه السلام به هنگام ظهور، بسان مردی چهل ساله است.

پرسش‌های درس هشتم:

۱. عمر امام زمان علیه السلام را تا این لحظه با عمر حضرت نوح و حضرت خضر مقایسه کنید.
۲. چگونه با استناد به «علم امام علیه السلام» عمر طولانی آن حضرت را اثبات می‌کنید؟

۱. این مطلب را اهل تسنن نیز نقل کرده‌اند: عقدالدرر (سلمی شافعی): ۴۱ و ۴۲ به نقل از امام باقر و امام حسین علیهما السلام.

۲. منتخب الاثر: ۲۸۵ و ۲۸۴، حدیث ۲. این ویژگی آن حضرت، به حضرت ادریس و حضرت یونس علیهما السلام شباهت دارد.

درس نهم

غیبت

﴿الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ ...﴾^۱

پروا پیشگان آنان اند که به نادیده ایمان دارند.

امام زمان علیه السلام از آغاز ولادت و نیز در دوران خردسالی چهره‌های آشکار و شناخته شده در جامعه نبودند. همان‌گونه که در درس پنجم بیان شد افراد مورد اعتماد و شیعیان با اخلاص، در آمد و شد به منزل امام عسکری علیه السلام گاهی خدمت آن حضرت می‌رسیدند. اوضاع اجتماعی از آغاز امامت آن حضرت به گونه‌ای شد که به امر خدای بزرگ، غیبت اختیار فرمود^۲ و به

۱. بقره (۲): ۵.

۲. الغیبه (نعمانی): ۱۴۹ و ۱۵۰ حدیث ۶۷ از امام باقر علیه السلام در احادیث به جز ناامنی جانی.

صورت چهره‌ای ناشناس در جامعه می‌زیست و به ادای تکالیف الهی خود مشغول بود.

غیبت امام زمان علیه السلام به دو دوره تقسیم می‌شود: غیبت صغری (کوتاه) و غیبت کبری (بلند). هر دو غیبت امام مهدی علیه السلام در احادیث پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و دیگر پیشوایان دین علیهم السلام به صراحت بیان شده است. امام صادق علیه السلام فرمودند:

«لِلْقَائِمِ غَيْبَتَانِ إِحْدَاهُمَا قَصِيرَةٌ وَالْأُخْرَى طَوِيلَةٌ»^۱

قائم علیه السلام دو غیبت دارد که یکی کوتاه و دیگری طولانی است.

غیبت صغری با امامت آن حضرت آغاز شد و به مدت ۶۹ سال یعنی تا سال ۳۲۹ ادامه یافت.^۲ پس از آن، غیبت کبری آغاز شد که تا زمان ظهور آن حضرت ادامه خواهد یافت.

در سال‌های غیبت صغری، آن حضرت علیه السلام نمایندگانی مین فرمودند که رابط بین امام علیه السلام و مردم بودند. آن‌ها نامه‌ها و سؤالات و اموال و نذور مردم را به امام می‌رسانیدند و پاسخ آن حضرت را دریافت می‌کردند. این نمایندگان چهار نفر بودند که به «نُواب اربعه» (نایبان چهار گانه) مشهورند. از نواب اربعه، معجزات و کرامات فراوانی نقل و در تاریخ ثبت شده است.

حکمت‌های دیگری نیز به عنوان علت غیبت امام زمان علیه السلام ذکر شده است.

۱. الغیبه (نعمانی): ۱۷۰ حدیث ۲۰۱. در مصادر سنی نیز این روایت با عبارتی مشابه آمده است: عقد الدرر (مقدسی شافعی): ۱۳۳ و ۱۳۴.

۲. برخی از دانشمندان شیعه، از آن جهت که غیبت صغری را آغاز تولد به حساب آورده‌اند، طول آن را ۷۴ سال دانسته‌اند.

محل سکونت آن‌ها شهر بغداد بود و مدفن آن‌ها نیز همان جاست. اینک نام و ویژگی‌های مختصری از ایشان:

- جناب ابو عمرو، عثمان بن سعید عمروی^۱ (حدود سال ۲۶۵ هـ) که از آغاز امامت حضرت مهدی علیه السلام نایب آن حضرت و یش از آن نیز وکیل امام هادی و امام عسکری علیه السلام بوده است.

- جناب ابو جعفر، محمد بن عثمان عمروی (جمادی الاولی سال ۳۰۴ یا ۳۰۵ هـ) که قبلاً نیز وکیل امام عسکری علیه السلام بوده است.

در تشریح گروه چهل نفری به محضر امام عسکری علیه السلام^۲ - که توفیق دیدار امام مهدی علیه السلام نیز نصیب آنها شد - نیابت این دو بزرگوار اعلام شده بود. - جناب ابوالقاسم، حسین بن روح نوبختی (۱۸ شعبان ۳۲۶ هـ). او از خاندان ایرانی تبار نوبختی بود.

- جناب ابوالحسن، علی بن محمد سمی (۱۵ شعبان ۳۲۹ هـ) که آخرین نایب امام بود. شش روز قبل از درگذشت او امام علیه السلام در نامه‌ای (توقیع)^۳، فوت او را پیش بینی و پایان دوران نیابت و آغاز دوره غیبت کبری را اعلام فرمودند.^۴

اکنون بیش از هزار و صد سال از آغاز غیبت کبری می‌گذرد. امام علیه السلام در این دوران نماینده خاص ندارند. مردم در مسائل دینی به راویان حدیث - یعنی دانشمندان علوم دین که فقیهان جامع شرایط باشند - ارجاع

۱. در لفظ «عمرو» واوی است که خوانده نمی‌شود، لذا «عمرو»، «عمری» تلفظ می‌گردد.

۲. در درس پنجم، این مطلب بیان گردید.

۳. برای آشنایی بیشتر با این اصطلاح به درس هجدهم مراجعه کنید.

۴. الاحتجاج (طبرسی) ۲: ۱۹۳.

شده‌اند. امام علیه السلام در توقیع شریفی فرموده‌اند:

«وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رِوَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ»^۱.

در پیش آمدهایی که رخ می‌دهد به راویان حدیث ما مراجعه کنید؛ زیرا آنان حجّت من بر شمایند و من حجّت خدا بر آنها هستم.

امام زمان علیه السلام اکنون با چهره‌ای ناشناس در جامعه به سر می‌برد، در مراسم حج شرکت می‌کند، در مجامع رفت و آمد دارد، به هدایت افراد می‌پردازد و از بی پناهان دستگیری می‌کند.

آری! امام مهدی علیه السلام همچون خورشید پشت ابر است^۲ که مردم از وجود و نور و حرارت و جاذبه او بهره می‌برند، هرچند که او را در ظاهر نبینند. در ایام غیبت، مردم عموماً آن حضرت را نمی‌شناسند و امکان مراجعه‌ی حضوری به آن آستان مقدّس را ندارند؛ ولی به اذن خداوند متعال، بسیاری از افراد به دیدار حضرتش موفق می‌شوند که در این زمینه، وقایع مشهور و شور انگیز فراوانی وجود دارد.^۳

۱. کمال الدین: ۴۸۴، حدیث ۴ در پاسخ سوالات اسحاق بن یعقوب.

۲. این تعبیر درباره‌ی حضرت مهدی علیه السلام از رسول اکرم صلی الله علیه و آله می‌باشد. کمال الدین: ۲۵۳.

حدیث ۳.

۳. محدث بزرگوار، حاجی نوری، در باب هفتم کتاب «نجم ثاقب» صد واقعه در این زمینه نقل

کرده است که از آن میان، حکایات زیر، از شهرت بیشتری برخوردار می‌باشند:

حکایت ۵- تشرف مرحوم اسماعیل بن حسن هرقلی (قرن ۷) و شفای بیماری او

حکایت ۳۱- تشرف تاجر متدین، مرحوم حاج علی بغدادی م بعد از ۱۳۰۲ (مفاتیح الجنان، ذیل

خداوندا، دشواری‌های دوران غیبت را بر ما آسان گردان و در ظهور آن حضرت شتاب فرما. آمین!

اکنون می‌دانیم:

۱. امام عصر علیه السلام از آغاز امامت، غیبت اختیار فرمود.
۲. دوران غیبت نخست ۶۹ سال بود و دوران غیبت دوم امام عصر علیه السلام تا زمان ظهور ادامه دارد.
۳. امام علیه السلام در دوران غیبت، مثل خورشید پس ابر به مردم فایده می‌رساند.
۴. چهار نفر از بزرگان مورد اعتماد، امر سفارت و (نمایندگی) از سوی امام زمان علیه السلام و مردم را در دوران غیبت کوتاه عهده دار بودند.
۵. مردم در دوران سخت غیبت، بعد از ثواب اربعه به «راویان احادیث ائمه علیهم السلام» ارجاع شده‌اند.

زیارت کاظمین علیهم السلام

حکایت ۴۱- تشرف و شفای دلاک شیعه شهر حلّه، مرحوم ابوراجح که به دست دشمنان اهل بیت علیهم السلام شدیداً شکنجه شده بود.

حکایت ۴۹- تشرف شیعه‌ی با اخلاص بحرینی، مرحوم محمد بن عیسی و نجات او و دیگر شیعیان از سرّ وزیر ناصبی.

حکایت ۶۳- تشرف فقیه بزرگوار مرحوم مقدس اردبیل م ۹۹۳ و پرسش سؤالات خویش از آن حضرت.

حکایت ۷۰- تشرف عالم متقی، مرحوم سید احمد رشتی ۱۲۸۰ (مفاتیح الجنان، ذیل زیارت جامعه کبیره)

حکایت ۷۱- تشرف جوانی سنی به نام یاقوت سقان (قرن ۱۳) که به دست آن حضرت هدایت یافت.

پرسش های درس نهم:

۱. نظر شما درباره این عبارت چیست: «امام زمان علیه السلام از آغاز ولادت پر برکتشان چهره شناخته شده و آشکاری در جامعه خود بودند»؟
۲. دو دوره غیبت امام زمان علیه السلام را ذکر کنید و طول مدت هر کدام را بنویسید.
۳. آیا امام غایب برای مردم دوران غیبت فایده ای دارد؟
۴. اگر نمی توان در دوران غیبت به حضور امام زمان علیه السلام مشرف شد، پس کسانی که به دیدار آن حضرت رسیده اند چگونه موفق شده اند؟

درس دهم

انتظار

﴿فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنتَظِرِينَ﴾^۱

پس منتظر باشید که من هم با شما در انتظارم.

انتظار در لغت به معنای چشم داشت و چشم به راه بودن و نوعی امید به آینده داشتن است.

براساس معنای لغوی انتظار کسی که عمل زشت و ناهنجاری انجام داده، منتظر کیفر آن است، و کسی که بذری را در زمین پاشیده منتظر است که محصولش از زمین سر برآورد و سرسبز شود و کسی که کار شایسته‌ای انجام داده، منتظر است تا روزی فرا رسد و او پاداش کار خیرش را دریافت

کند.

و اما انتظار در اسلام - به ویژه مذهب تشیع - عبارت از ایمان استوار به امامت و ولایت حضرت ولی عصر علیه السلام و امید به ظهور مبارک آن واپسین حجت الهی، و حکومت صالحان است.

انتظار فرج در اسلام، در واقع نوعی آمادگی است؛ آمادگی برای پاک شدن، پاک زیستن؛ آمادگی برای حرکتی مستمر و توأم با خودسازی و دگرسازی و زمینه سازی. و سرانجام آمادگی برای تهیه قوا برای شرکت در نهضت عظیم حضرت مهدی علیه السلام که آغاز آن ظهور حضرت، و پایان آن، شکست تاریکی ها و ظلم ها، و نتیجه آن برپایی حکومت عدل الهی و نهضت سبز مهدوی علیه السلام است.

مسلمانان بر اساس وعده های صریحی که قرآن کریم بدان ها داده است، عقیده دارند که طبق قانون خلقت و سنت آفرینش، تاریخ بر مبنای سنت های الهی و وعده های خدایی به پیش می رود، و اگر چند روزی دنیا به کام ستمگران باشد، سرانجام حکومت مطلق جهان به دست صالحان و حق پرستان خواهد افتاد و عدالت و امنیت بر اساس قانون خدا در سرتاسر جهان برقرار خواهد شد.

از آیات متعدد قرآن از جمله: سوره توبه، آیات ۳۲ و ۳۳، سوره نور، آیه ۵۵، سوره غافر، آیه ۵۱، سوره انبیاء، آیات ۱۰۵ و ۱۰۶، سوره قصص، آیه ۴، سوره سجده، آیات ۲۸ و ۲۹، سوره صافات، آیات ۱۷۱ و ۱۷۳، سوره حج، آیه ۴۱ به خوبی دریافت می شود که جهان روزی در پیش دارد که حکومت مطلق دنیا به دست پاکان و صالحان خواهد افتاد و روزی که مسلمانان انتظار می کشند، همان روز قیام حضرت مهدی علیه السلام است.

پیامبر خدا ﷺ می فرمایند: «انتظار فرج عبادت است و برترین و با ارزش ترین عمل امت من انتظار فرج از خداوند است.»^۱

امام جواد علیه السلام نیز فرمودند: «قائم ما مهدی علیه السلام است که واجب است در دوران غیبتش منتظر او باشند و در دوران ظهورش از او پیروی نمایند. او سومین فرزند من است.»^۲

و همچنین امام زین العابدین علیه السلام فرمودند: «ولیی خدا، وصی دوازدهم رسول خدا ﷺ و آخرین امام پس از او، غیبتی خواهد داشت که مدت آن به طول می انجامد. ای اباخالد، مردم زمان غیبت او که به امامت آن حضرت معتقد و در انتظار ظهورش باشند، به راستی از اهل هر زمان برترند؛ زیرا که خداوند - که یادش بلند مرتبه است - آن چنان بهره ای از عقل و فهم و معرفت به ایشان عطا کرده که غیبت در نزد آنان به منزله مشاهده است، و آنان را در آن زمان در رتبه مجاهدان شمشیرزن در رکاب رسول خدا ﷺ قرار داده است. ایشان صاحبان راستین اخلاص و شیعیان برحق ما و داعیان به سوی خدا در نهان و آشکارند.»^۳

و عیاشی هم در آیه «فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ»^۴ از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده که فرمود: «چقدر خوب است صبر و بردباری نمودن و انتظار فرج کشیدن. آیا نمی بینید خداوند از قول هود پیغمبر علیه السلام حکایت می فرماید: «فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ»

۱. (روزگار رهایی ج ۱ ص ۳۵۳)

۲. (کمال الدین و تمام النعمة، ص ۳۷۷)

۳. (بحار الانوار: ج ۵۲ ص ۱۲۲)

۴. (اعراف / ۷۱)

همچنین در روایت ابابصیر، امام صادق علیه السلام فرمودند: «ای ابا بصیر، خوشا به حال شیعیانی که انتظار ظهور آن حضرت را می‌کشند و در زمان ظهورش از او پیروی می‌نمایند. آنها دوستان خدا هستند که برای ایشان هیچ ترس و حزن و اندوهی نیست.»^۱

و ما در زیارت جامعه کبیره می‌خوانیم و تکرار می‌کنیم که:
 «أَشْهَدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُكُمْ أَنِّي... مُصَدِّقٌ بِرَجْعَتِكُمْ مُنْتَظِرٌ لِأَمْرِكُمْ مُرْتَقِبٌ لِدَوْلَتِكُمْ»

خدای متعال را گواه می‌گیرم و شما را نیز که... تصدیق و ایمان به رجعت شما دارم، منتظر امر شما و چشم به راه دولت حقه شما هستم.

اکنون می‌دانیم:

۱. انتظار عبارت از ایمان استوار بر امامت و ولایت حضرت ولی عصر علیه السلام و امید به ظهور مبارک آن حضرت است.
۲. انتظار نوعی آمادگی است برای پاک شدن و پاک زیستن.
۳. از دیدگاه رسول خدا صلی الله علیه و آله «انتظار فرج عبادت است و برترین و با ارزش‌ترین عمل امت، انتظار فرج از خداوند است.»
۴. از دیدگاه امام جواد علیه السلام واجب است در دوران غیبت امام زمان علیه السلام مردم منتظر او باشند.

۱. (البرهان ج ۱ ص ۵۶۴ حدیث ۴)

پرسش های درس دهم:

۱. معنای لغوی «انتظار» چیست؟
۲. انتظار از دیدگاه اسلام - به ویژه مذهب تشیع - چه معنایی دارد؟
۳. پایان انتظار چیست؟
۴. از آیاتی چون توبه، ۳۲ و ۳۳ - نور، ۵۵ - غافر، ۵۱ - انبیاء، ۱۰۵ و ۱۰۶ - قصص، ۴ - سجده، ۲۸ و ۲۹ - صافات، ۱۷۱ و ۱۷۳ - حج، ۴۱ چه برداشت می شود؟

درس یازدهم

حقوق امام مهدی علیه السلام بر ما

﴿...أَنْ أَشْكُرَ لِي وَ لِوَالِدَيْكَ...﴾^۱

سپاسگزار من و پدر و مادرت باش.

امام مهدی علیه السلام از جهات گوناگون، حقوق فراوانی بر ما دارند که توجه به آنها، ما را در ادای وظایف و تکالیف خویش نسبت به آن حضرت موفق می‌دارد برخی از این حقوق چنین است:

۱. حق هدایت و تعلیم:

هدایت الهی به واسطه پیامبران و امامان علیهم السلام به بشر می‌رسد. از این رو، هادی و معلم الهی در زمان ما، حضرت مهدی علیه السلام می‌باشد. امام عصر -

ارواحنا فداه - همه حقوق یک معلم بر شاگرد و یک هادی بر هدایت شده را بر مؤمنان دارد.

۲. حقّ پدری:

پدر حقّ بزرگی بر فرزندان خویش دارد. پدر حقیقی در هر زمان، امام و پیشوای الهی در آن روزگار است؛ چنان که پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خود و امیر المؤمنین عَلَيْهِ السَّلَام را دو پدر این امت معرفی فرموده است.^۱

دل سوزی امام زمان عَلَيْهِ السَّلَام و رسیدگی آن حضرت به حال امت و محبت و دلبستگی ایشان به دوستداران و پیروانشان، بی تردید از محبتی که هر کس از پدر و مادر خویش می‌بیند، بیشتر است؛ چنان که حضرت رضا عَلَيْهِ السَّلَام امام را این گونه معرفی فرموده‌اند:

«الْإِمَامُ الْأَنْبِيُّ الرَّفِيقُ وَالْوَالِدُ الشَّقِيقُ وَالْأَخُ الشَّقِيقُ وَالْأُمُّ الْبِرَّةُ بِالْوَالِدِ الصَّغِيرِ»^۲

امام دوست سازگار و پدر دلسوز و برادر همزاد (تنی) و مادر مهربان نسبت به فرزند کوچک خویش است.

۳. حقّ نعمت:

هر کس که واسطه رسیدن نعمتی از جانب خدا بر ما باشد، برگردن ما حقی خواهد داشت. پدر و مادر که واسطه آفرینش و رزق ما هستند، معلم که واسطه آموزش و پرورش ماست، پزشک که واسطه بهبود ماست، همه و همه بر ما حقوقی دارند که باید در ادای آن بکوشیم.

حجت‌های الهی، هر یک در زمان خویش، واسطه نزول نعمت‌های الهی

۲. کافی ۱: ۲۰۰، حدیث ۱.

۱. امالی صدوق: ۱۴.

هستند و الطاف خدا به واسطه وجود آنان بر مردم نازل می‌شود. از همین روست که در زیارات، از اهل بیت علیهم‌السلام به «أَوْلِيَاءِ النَّعْمِ» تعبیر شده است.^۱ روزی امام صادق علیه‌السلام با ابوحنیفه غذا می‌خوردند. پس از پایان غذا و حمد و سپاس خدای متعال فرمودند:

«اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا مِنْكَ وَ مِنْ رَسُولِكَ».^۲

خدایا، این غذا، لطف تو و پیامبر تو بود.

در زمان حاضر نیز ولی نعمت ما امام زمان علیه‌السلام است که همه بر خوان کرم و فضل و نعمت خدا داد آن حضرت نشسته‌ایم. تمامی نعمت‌های مادی و معنوی، الطافی که از جانب حق به ما می‌رسد، و سرانجام بلاهایی که از ما دور می‌گردد، تماماً از طریق ایشان و به دعا و شفاعت آن حضرت است. بنابراین، آن حضرت بر ما حق عظیم دیگری دارد که حق نعمت می‌باشد. اکنون که مشخص شد امام مهدی علیه‌السلام راهنما و معلم، پدر و مادر دل سوز و ولی نعمت ماست معلوم می‌شود که در قبال هر یک از این شئون، وظایف فراوانی نسبت به آن بزرگوار بر عهده ما قرار دارد که ادای آن لازم و ضروری است. بدین جهت در دعای ندبه، از خدای متعال تقاضا می‌کنیم:

«وَأَعِنَّا عَلَى تَأْدِيَةِ حُقُوقِهِ إِلَيْهِ».^۳

۱. مفاتیح الجنان زیارت جامعه کبیره (امام هادی علیه‌السلام).

۲. بحار الانوار ۱۰: ۲۱۶، حدیث ۱۷. ابوحنیفه پس از شنیدن سخن امام صادق علیه‌السلام عرض کرد: آیا برای خدا شریک قرار می‌دهید؟ (صاحب نعمت خداست؛ چرا پیامبر را هم اضافه کردید؟) امام علیه‌السلام در پاسخ ابوحنیفه به آیاتی از قرآن استناد فرمود که پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم را بعد از خدا ولی نعمت مؤمنان، معرفی می‌فرماید: «أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ: خدایا و پیامبرش مؤمنان را از فضل خدا نوانگر ساختند.» توبه (۹): ۷۴. ۳. مفاتیح الجنان، اواخر دعای ندبه

خدایا، ما را بر ادای کامل حقوقی که آن حضرت بر عهده ما دارد، یاری ده».

اکنون می دانیم:

۱. از جمله حقوق امام عصر علیه السلام :
- حق هدایت و تعلیم؛
- حق پدری؛
و حق نعمت؛
است.
۲. ما جز به هدایت حضرت مهدی علیه السلام راه را از بی راهه نخواهیم شناخت.
۳. آن حضرت نسبت به ما از پدر دلسوزتر، و از مادر مهربان تر است.
۴. تمامی نعمت‌هایی که خداوند به ما عطا فرموده، به برکت وجود مبارک امام عصر علیه السلام است.

پرسش‌های درس یازدهم:

۱. چند مورد از حقوق امام عصر علیه السلام را ذکر کنید.
۲. آیا اگر عنایات امام زمان علیه السلام نبود، ما می توانستیم راه درست را تشخیص دهیم؟
۳. به بیان امام رضا علیه السلام چه کسی نسبت به ما از مادر مهربان تر است؟
۴. «اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا مِنْكَ وَ مِنْ رَسُولِكَ». یعنی چه و چه ماجرای دارد؟ از این حدیث چه نتیجه‌ای می توان گرفت؟
۵. چگونه دعا کنیم تا به ادای حقوق امام زمان علیه السلام توفیق یابیم؟

درس دوازدهم

وظایف ما در عصر غیبت

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾^۱

ای افراد با ایمان، تقوا پیشه کنید و با راستگویان همراه باشید.

با توجه به حقوق فراوانی که امام زمان علیه السلام بر ما دارند، همه ما مسلمانان نسبت به آن حضرت تکالیف چندی داریم و احساس سپاسگزاری - که در سرشت هر انسانی هست - ایجاب می‌کند، نسبت به ادای آن‌ها کوشا باشیم. برخی از دانشمندان، هشتاد مورد از این وظایف را بر شمرده و در

۱. توبه (۹): ۱۱۹.

کتاب‌های خود یاد کرده‌اند.^۱

با بخشی از این وظایف آشنا می‌شویم:

۱. محبت: چنان که در مبحث امامت ملاحظه کردید، قرآن کریم محبت و علاقه‌مندی به اهل بیت پیامبر اکرم علیهم‌السلام را بر هر مسلمانی واجب دانسته است.^۲ یقیناً در عصر حاضر، در بین وابستگان رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم شخصیتی چون امام زمان علیه‌السلام وجود ندارد که از هر کس دیگر به آن حضرت نزدیک‌تر باشد. بنابراین، محبت آن بزرگوار بر همه مسلمانان واجب و لازم است. اساساً محبت اهل بیت علیهم‌السلام موهبتی الهی است؛^۳ ولی با افزایش ارتباط و توسل به آن بزرگواران، افزون‌تر می‌شود. پس:

- مطالعه درباره آن حضرت؛

- شناخت کرامات و مهربانی‌های حضرتش در رسیدگی به شیعیان؛

- توسل و مراجعه به آن بزرگوار؛

- و ...

محبت ما را، به اذن خدا، به آن حضرت فزونی می‌دهد.

۲. دعا: هر کس به امام زمان علیه‌السلام علاقه‌مند باشد، قطعاً هجران آن بزرگوار در ایام غیبت بر او سخت است و با دعا برای ظهور، خواهان ظهور ایشان است. آن حضرت، خود در توقیعی این‌گونه امر فرموده‌اند:

۱. برای نمونه، رک. مکیال المکارم (میرزا محمد تقی موسوی اصفهانی) جلد ۲، فصل ۸؛ و نیز:

پیوند معنوی با ساحت مقدس مهدوی (صدر الاسلام همدانی).

۲. شوری (۴۲): ۲۳: ﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى﴾

۳. رک. تحف العقول (ابن شعبه حرانی): ۳۱۳.

«وَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ بِتَعْجِيلِ الْفَرَجِ فَإِنَّ ذَلِكَ فَرَجُكُمْ»^۱

برای تعجیل در ظهور، فراوان دعا کنید که این کثرت دعا، گشایش کار شما خواهد بود.

۳. نیابت: از وظائفی که اهل بیت علیهم السلام به ما آموخته‌اند و مؤمنین روزگاران گذشته نیز نسبت به آن کوشا بوده‌اند، نیابت کردن از امام زمان علیه السلام در انجام کارهای مستحب و اهدای ثواب اعمال خود به آن حضرت است. علی بن مغیره که توفیق بسیاری در تلاوت قرآن در ماه رمضان داشت، تلاوت هر ختم قرآن را به یکی از معصومین علیهم السلام اهدا می‌نمود. امام کاظم علیه السلام در تمجید کار او فرمودند:

«لَكَ بِذَلِكَ أَنْ تَكُونَ مَعَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»^۲

پاداش کار تو این است که در قیامت با آنها خواهی بود. موسی بن قاسم نیز در اقدامی مشابه در ایام حج، به نیابت از یکایک پیشوایان دین، طوافی مستحب انجام می‌داد و امام جواد علیه السلام به او فرمودند:

«اسْتَكْبِرَ مِنْ هَذَا فَإِنَّهُ أَفْضَلُ مَا أَنْتَ عَامِلُهُ»^۳

این کار را فراوان انجام بده؛ زیرا برترین کاری است که تو انجام می‌دهی.

داوود حرمی نیز به زیارت امام هادی علیه السلام می‌رفت و آن زیارت را به امام زمان خویش حضرت عسکری علیه السلام اهدا می‌نمود حضرت علیه السلام در تمجید از

۱. کمال الدین: ۴۸۵، حدیث ۴.

۲. کافی ۶۱۸/۲ حدیث ۴.

۳. کافی ۳۱۴/۴ حدیث ۲.

کار او فرمودند:

«لَكَ مِنَ اللَّهِ ثَوَابٌ وَ أَجْرٌ عَظِيمٌ وَ مِنَّا الْمَحْمَدَةُ»^۱

نزد خدا پاداش بزرگی خواهی داشت و ما نیز سپاسگزار توایم.

شایسته است که ما نیز به این سنت حسنه عمل کنیم، افعال مستحبی خویش را به نیابت از حضرت بقیة الله ارواحنا فداه انجام دهیم، تا در عین ادای وظیفه، مشمول رحمت الهی در دنیا و آخرت قرار گیریم.

۴. انتظار: بزرگترین عمل و والاترین عبادتی که برای ما در این زمان امکان پذیر است، انتظار ظهور آن امام مهربان می باشد. در روایات فراوان، انتظار بالاترین عبادت و جهاد و عمل، معرفی شده است به طوری که در درس انتظار گذشت.

بدیهی است چنین انتظاری، ثمره معرفت به مقام آن حضرت و محبت نسبت به ایشان است و این گونه انتظار، آثار و برکات فراوانی از جمله دعا، خودسازی و آمادگی در پی خواهد داشت.

۵. پیوند: از وظایف هر کدام از شیعیان آن است که به امام خویش معتقد و به یاد او باشند و حتی در غیبت آن حضرت، پیوند خویش را با آن بزرگوار حفظ کنند. قرآن به این حقیقت این گونه اشاره می فرماید:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَ صَابِرُوا وَ رَابِطُوا وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ

ای ایمان آورندگان، صبر و استقامت کنید و با یکدیگر پیوستگی محکم داشته باشید و پرهیزگار باشید، امید است که رستگار شوید.

حضرت باقر علیه السلام آیه را چنین تفسیر فرموده‌اند:

بر ادای واجبات صبر پیشه کنید و در برابر دشمن شکیباً باشید و با امامی که چشم به راهش هستید، پیوستگی داشته باشید.^۲

غیبت امام زمان علیه السلام هرگز مانعی برای این پیوند نیست؛ زیرا غیبت، حداکثر مانع فیض حضور است و هرگز مانع ارتباط معنوی و قلبی نمی‌شود. روش عملی پیوند با امام علیه السلام این است که انسان در همه عرصه‌های زندگی (تحصیلی، خانوادگی، فردی، اجتماعی، مادی، معنوی) به آن امام مهربان متوسل شود، و مشکلات خود را عرضه کند و از آن حضرت، راه خروج از آن‌ها را بطلبد.

هم‌چنین برخی از ادعیه و زیارات مربوط به آن حضرت را بخواند و به این ترتیب پیوند خویش را با امام زمان علیه السلام برقرار سازد. از جمله دعاهایی که خواندن آن‌ها در عصر غیبت شایسته است، این دعاهاست:

- دعای «اللهم کن لولیک» همیشه و به خصوص در نمازها؛

- دعای عهد هر صبحگاه؛

- زیارت آل یس در هر هفته؛

۱. آل عمران (۳): ۲۰۰.

۲. تفسیر البرهان (سید هاشم بحرانی) ۱: ۳۳۴، ج ۲ و ۳ و ۱۲.

خدای متعال ما را به وظیفه شناسی در برابر امام زمان علیه السلام موفق گرداند و دعای خیر آن حضرت را بدرقه راهمان سازد.

اکنون می‌دانیم:

شایسته است هر شیعه راستین:

۱. برای جلب رضایت الهی، امام زمانش را شدیداً دوست بدارد.
۲. برای ظهور آن حضرت، فراوان دعا کند.
۳. در دوران غیبت از منتظران ظهور باشد.
۴. پیوند قلبی خود را با امام زمان علیه السلام روز به روز بیشتر کند.

پرسش‌های درس دوازدهم:

۱. آیه‌ی «کونوا مع الصادقین» به کدام یک از وظایف ما در مقابل امام زمان علیه السلام اشاره دارد؟
۲. کدام دانشمند شیعی، هشتاد وظیفه از وظایف مؤمنان را در دوران غیبت برشمرده است؟
۳. بر اساس آیه‌ی ۲۳ سوره شوری چه وظیفه‌ای داریم؟
۴. چگونه محبت ما به امام زمان علیه السلام بیشتر می‌شود؟
۵. امام عصر علیه السلام برای تعجیل فرج خود، به شیعیان چه فرمانی داده‌اند؟
۶. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله چه عملی را برترین عمل امت خود ذکر کرده‌اند؟
۷. آیا در دوران غیبت نیز می‌توان به امر «رابطوا»^۱ ای قرآن عمل کرد؟
۸. روش عملی پیوند با امام عصر علیه السلام را چه می‌دانید؟

۱. آل عمران (۳): ۲۰۰.

درس سیزدهم

نشانه‌های ظهور

«اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ» • «فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ مُّكْرًا»^۱

«آن ساعت نزدیک آمد و ماه آسمان شکافت. • پس از آنان روی بگردان تا روزی که نداکننده‌ای خلق را به عالمی حیرت‌آور و هول‌انگیز دعوت کند.»^۲

علائم ظهور امام زمان علیه السلام دو دسته است:

۱. (قمر: ۱ و ۶).

۲. در حدیثی آن ساعت را خروج حضرت مهدی علیه السلام دانسته که مردم را به آئینی فرا می‌خواند که آن را منکر و ناشناخته می‌دانند و باور نمی‌کنند که آئین اسلام باشد.

الف: علائم غیر حتمی: یعنی علائمی که شاید اتفاق بیفتد و اگر اتفاق افتاد به معنی نزدیک بودن ظهور نیست. بلکه شاید مدت زیادی از غیبت هنوز باقی باشد؛ این علائم فراوان است که بعضی از آن‌ها عبارتند از:

- رواج گناه و بی بند و باری و بد حجابی؛
- فراموش شدن و عمل نکردن به امر به معروف و نهی از منکر؛
- منع حاجیان از زیارت خانه خدا به مدت سه سال؛
- شبیه شدن مردان به زنان و زنان به مردان در لباس پوشیدن و شکل و قیافه؛
- گرفتاری مردم به خوف و عناد و گرانی نرخ‌ها و کمی اموال و مرگ و خونریزی؛
- رواج موسیقی در میان مسلمانان و بی توجهی نسبت به آن؛
- علنی شدن فروش شراب و غیره؛

ب: علائم حتمی: یعنی علائمی حتماً اتفاق می‌افتد و با واقع شدن آن‌ها به فاصله چند ماه ظهور حضرت واقع می‌شود و این علائم هنوز اتفاق نیفتاده است؛ بعضی از آن‌ها عبارتند از:

۱- صیحه آسمانی.

از امام باقر علیه السلام در حدیثی نقل شده است:

«وَأَنَّ مِنْ عَلَامَاتِ خُرُوجِهِ... وَ صَيْحَةٌ مِنَ السَّمَاءِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ»^۱

و از علایم خروج مهدی... حدوث صیحه‌ای در ماه

۱. (کمال الدین، ص ۳۲۸، حدیث ۷).

رمضان است.

۲- خروج سید یمانی.

یمانی، یکی از سرداران مردم یمن است که مردم را به حق و عدل دعوت می‌کند. امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: قیام یمانی واقع می‌شود و هیچ پرچمی (نهضتی) به اندازه پرچم یمانی مردم را به حق و حقیقت هدایت نمی‌کند.

۳- خروج سفیانی.

سفیانی دارای رویی سرخ، پوستی سفید و چشمانی زاغ می‌باشد؛ او از شهرهای روم (شاید مراد اروپای فعلی باشد) به پا می‌خیزد و برگردن صلیب دارد، شاید او مسیحی یا مسلمان منحرفی باشد که دشمنی امیرالمؤمنین علیه السلام را در دل دارد. زیرا در برخی روایت‌ها آمده که وی در کوفه اعلام می‌کند هر که سر شیعه علی بن ابیطالب علیه السلام را بیاورد، هزار درهم جایزه می‌گیرد.

۴- کشته شدن نفس زکیه.

در روایات شیعه به علامتی قبل از ظهور حضرت مهدی علیه السلام به عنوان قتل نفس زکیه اشاره شده است که بعد از این جنایت، حضرت ظهور خواهند کرد.

از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمودند: «لَيْسَ بَيْنَ قِيَامِ قَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ وَ بَيْنَ قَتْلِ النَّفْسِ الزَّكِيَّةِ إِلَّا خَمْسَ عَشْرَةَ لَيْلَةً»^۱

بین قیام قائم علیه السلام و کشته شدن نفس زکیه بیش از پانزده

شبانه روز فاصله نیست.

۵- خسف بیداء، (فرو رفتن زمین در بیداء)

مقصود از خسف در بیداء آن است که پس از این که سفیانی با لشکری عظیم به قصد جنگ با حضرت مهدی علیه السلام عازم مکه می‌شود و در بین مکه و مدینه و در محلی که به سرزمین بیداء معروف است، به گونه اعجاز آمیزی به امر خداوند در دل زمین فرو می‌روند. این حادثه در بسیاری از روایات شیعه و سنی به عنوان یکی از نشانه‌های ظهور بیان شده و در شماری از آن‌ها به حتمی بودن آن تأکید شده است.

جز نشانه‌هایی که صراحتاً در احادیث به حتمی بودن آنها اشاره شده است، بقیه نشانه‌های ظهور، چنان که بزرگانی مانند شیخ مفید رحمته الله علیه، شیخ صدوق رحمته الله علیه و شیخ طوسی رحمته الله علیه بدان تصریح کرده‌اند همگی از امور موقوفه به شمار می‌روند. بدین معنا که به جز نشانه‌های حتمی ظهور بقیه آنها بنا بر مشیت و اراده الهی ممکن است دچار تغییر یا تقدم و تأخر شوند؛ به عبارت دیگر آنها از جمله امور لوح محو و اثبات به حساب می‌آیند و ممکن است با تغییر و تبدیل در شرایط آن‌ها و عوض شدن علل رخ دادن آنها به گونه دیگری پدید آیند و یا اصلاً رخ ندهند. البته بسیاری از رویدادهایی که در احادیث ما به آن‌ها اشاره شده است تاکنون اتفاق افتاده‌اند و دچار بداء^۱ در اصل تحقق خویش نشده‌اند.

مثلاً اگر در حدیث به نزول بلایی (مشروط) اشاره شده باشد به واسطه توسل و استغفار مؤمنان و مسلمانان ممکن است در نزول آن تأخیر رخ

۱. بداء یعنی: تغییر یافتن تقدیرات مشروط و غیر حتمی.

دهد و یا اصلاً چنین بلایی به جهت عظمت عمل صالح ایشان نازل نشود و یا این که با برخی اعمال صالح و یا ناصالح ظهور حضرت را دچار تعجیل یا تأخیر کنند.

اکنون می‌دانیم:

۱. علائم ظهور امام زمان علیه السلام دو دسته است: علائم حتمی و غیر حتمی.
۲. اگر علائم غیر حتمی اتفاق افتاد به معنی نزدیک بودن ظهور نیست.
۳. اگر علائم حتمی واقع شد به فاصله چند ماه ظهور حضرت واقع می‌شود.
۴. به جز نشانه‌های حتمی ظهور بقیه آنها بنا بر مشیت و اراده الهی ممکن است دچار تغییر و تبدیل شوند.

پرسش‌های درس سیزدهم:

۱. به طور کلی علائم ظهور امام زمان علیه السلام به چند دسته تقسیم می‌شوند؟
۲. به چند نمونه از علائم غیر حتمی اشاره کنید.
۳. دو نمونه از علائم حتمی را با توضیح ذکر کنید.
۴. «بداء» یعنی چه؟
۵. مقصود از «خسف در بیداء» چیست؟
۶. آیا یمانی مردم را به حق دعوت می‌کند یا به باطل؟

درس چهاردهم

ظهور

﴿وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا...﴾^۱

و هر آن کس که در آسمان‌ها و زمین است، از سر اشتیاق

یا کراهت، تسلیم فرمان او خواهد بود.

بشارت به ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه در تمامی کتاب‌های آسمانی پیشین آمده

است. همه انبیا و اولیا، انتظار آن روز را می‌کشیده‌اند؛^۲ ولی غیبت آن امام

همام تا کی ادامه می‌یابد و خدای بزرگ چه هنگام به آن عزیز اذن ظهور

خواهد داد؟ هیچ کس جز خدا نمی‌داند.^۳ از همین رو هر کس برای ظهور

۱. آل عمران (۳): ۸۳. ۲. این مطلب در درس دوم بیان شد.

۳. ظهور آن حضرت از نظر نامعلوم بودن وقت آن، شبیه به قیامت است. رک. تفسیر نورالثقلین،

جلد دوم، ذیل آیه ۱۸۷ سوره اعراف (۷).

آن حضرت وقت معینی را اعلام کند، دروغ می‌گوید. امام مهدی علیه السلام در توقیعی فرموده است:

أَمَّا ظُهُورُ الْفَرَجِ فَإِنَّهُ إِلَى اللَّهِ وَكَذَبَ الْوَقَّاتُونَ. ^۱

امر ظهور به دست خداست و آنان که برای ظهور وقت معین می‌کنند، دروغ می‌گویند.

دوران غیبت امام زمان علیه السلام عصر مشکلات شیعه است. پایان یافتن این دوران و فرارسیدن زمان ظهور، با دعا و تقاضای مردم ارتباط دارد. خدای متعال با دعا و ضجّه و ناله بنی اسرائیل، از چهارصد سال عذاب آنان، صد و هفتاد سال باقیمانده آن را بخشید و با نبوت حضرت موسی علیه السلام، آنان را از شر فرعون نجات داد. از این رو امام صادق علیه السلام برای تعجیل ظهور، مسلمانان را، همانند بنی اسرائیل، به دعا و ناله به درگاه خدا توصیه می‌فرماید. ^۲

امام زمان علیه السلام از کنار خانه کعبه، در محل حجر الاسود، ^۳ ظهور خواهد کرد؛ در حالی که سیصد و سیزده یار آن حضرت در آن جا حاضرند. ^۴ جبرئیل امین در لحظه ظهور بر بام خانه کعبه می‌رود و با فریادی که همه مردم دنیا آن را می‌شنوند و مفهومش را می‌فهمند، ظهور آن حضرت را اعلام می‌کند (صیحه آسمانی). ^۵ مؤمنان برگزیده از هر گوشه عالم به بیعت و یاری آن

۱. کمال الدین: ۴۸۴، ح ۴. ۲. تفسیر عیاشی: ۲، ۱۵۴ حدیث ۴۹.

۳. بحار الانوار: ۵۲ / ۳۰۷ حدیث ۸۱.

۴. رک. روایات ذیل سوره بقره (۲): ۱۴۸.

۵. رک. روایات ذیل سوره شعراء (۲۶): ۴.

حضرت می‌شتابند. حضرت عیسیٰ علیه السلام از آسمان فرود می‌آید و با آن حضرت بیعت کرده، در سپاه ایشان قرار می‌گیرد و در نماز به آن حضرت اقتدا می‌کند.^۱ عده‌ای از مؤمنان که مشتاق یاری حضرتش بوده و در گذشته‌اند، زنده می‌شوند و به یاری امام خویش می‌شتابند. آن هنگام که شماره یاوران آن حضرت به ده هزار نفر برسد، قیام می‌کند^۲ و پس از فتح مکه به مدینه می‌رود. از آن جا به کوفه تشریف می‌برد و در آن جا استقرار می‌یابد و آن شهر را پایتخت حکومت جهانی خویش قرار می‌دهد^۳ و از همان جا لشکر خویش را به سراسر جهان می‌فرستد. در این جنگ‌ها، علاوه بر یارانی که روز به روز بر عده آنان اضافه می‌شود، فرشتگان و عوامل طبیعت نیز به فرمان آن حضرت هستند.^۴ ترس و رعب شدیدی همه ارکان سپاه دشمن را فرا گرفته، مانع آن‌ها از هر اقدامی می‌شود.^۵ از ویژگی‌های لشکر امام زمان علیه السلام آن است که در هیچ جبهه‌ای شکست نمی‌خورد و همواره پیروز و سرفراز است؛^۶ زیرا اکثر مردم در برابر لشکر آن حضرت تسلیم می‌شوند و با دیدن:

- معجزات و نشانه‌های الهی

۱. منتخب الاثر فصل ۷، باب ۸

۲. کمال الدین: ۳۷۸، حدیث ۲ (امام جواد علیه السلام).

۳. کامل الزیارات: ۳۰، حدیث ۱۱ (امام باقر یا صادق علیه السلام)

۴. بحار الانوار ۳۱۲: ۵۲، حدیث ۵ (رسول اکرم صلی الله علیه و آله)، بحار الانوار ۳۸۸: ۵۲، حدیث ۲۰۶.

۳۲۷، حدیث ۴۳ (امام باقر علیه السلام)، ۳۲۴، حدیث ۳۶ (امام صادق علیه السلام).

۵. بحار الانوار ۵۲: ۳۵۶، حدیث ۱۱۹ (امام صادق علیه السلام).

۶. بحار الانوار ۵۱: ۵۹، حدیث ۵۶ (امام صادق علیه السلام)، ۲۱۸، حدیث ۶ (امام باقر علیه السلام).

- منطق و کلام دلربا

- اخلاق و انسانیت و معنویت آن حضرت و یارانش

دیگر جایی برای انکار نمی ماند. اندک مقاومتی هم که از سوی بعضی مخالفان اسلام، چون یهود و برخی مخالفان متعصب اهل بیت علیهم السلام انجام گیرد درهم شکسته می شود^۱ و شرق و غرب عالم در مدت هشت ماه فتح می شود.^۲

امام مهدی علیه السلام در آن نبردها، با ستمگران و سرکشان درگیر می شود و حق ستم دیدگان را از آن ها می ستاند. کفار و مشرکان اگر بر کفر خویش پافشاری کنند کشته و دشمنان اهل بیت علیهم السلام سرکوب می شوند^۳ و مفسدان و منحرفان و شیاطین به جزای خویش می رسند. گردن کشان و سرکشان و منکران به قتل می رسند و سرتاسر زمین در سایه فرهنگ الهی تشیع، تحت رهبری امام زمان علیه السلام قرار می گیرد. خداوند بزرگ، تحقق آن دوران را زودتر و آسان تر گرداند. آمین.

اکنون می دانیم:

ظهور حضرت مهدی علیه السلام قطعی است، اما زمان آن نامشخص است.

۱- هر کس برای ظهور وقت تعیین کند دروغ گفته است.

دعا تنها راه نیست! شیعیان در دوران غیبت وظایف و تکالیف فراوان دارند که اجرای هر کدام از آن ها در پایان بخشیدن به دوران غیبت، مؤثر است.

۱. تفسیر اهل بیت علیهم السلام از آیه ۸۳ آل عمران که در صدر این درس نقل شد.

۲. بحار الانوار ۵۲: ۳۶۱، حدیث ۱۲۹ (امام صادق علیه السلام)

۳. بحار الانوار ۵۲: ۳۷۳، حدیث ۱۶۷ (امام صادق علیه السلام).

- ۲- دوران نامعلوم غیبت، با دعا و تضرع به درگاه الهی خاتمه می‌یابد.
- ۳- حضرت مهدی علیه السلام ۳۱۳ یار خاص دارد و با سپاه ده هزار نفری از مکه قیام خواهد کرد.
- ۴- از ویژگی‌های سپاه امام زمان علیه السلام این است که «همواره پیروز» می‌باشد.

پرسش‌های درس چهاردهم:

۱. از تفسیر آیه ۸۳ سوره آل عمران چه می‌دانید؟
۲. ظهور در چه تاریخی اتفاق می‌افتد؟
۳. معلوم بودن وقت قیام امام عصر علیه السلام به چه چیزی تشبیه شده است؟
۴. توقیع امام عصر علیه السلام در مورد وقت ظهور چیست؟
۵. در اثبات این معنا که تضرع به درگاه الهی در پایان یافتن دوره غیبت مؤثر است نمونه‌ای تاریخی بیان کنید.
۶. صیحه آسمانی از کجا و توسط چه کسی به گوش جهانیان می‌رسد؟
۷. آیا از مردگان هم کسانی به یاری امام زمان علیه السلام می‌شتابند؟
۸. مسیر حرکت و مرکز حکومت امام زمان علیه السلام را در زمان ظهور بیان کنید.
۹. مردم چگونه به امام زمان علیه السلام ایمان می‌آورند و تسلیم آن حضرت می‌شوند؟
۱۰. از تعداد و ویژگی‌های سپاه پیروز حضرت حجت علیه السلام چه می‌دانید؟

درس پانزدهم

حکومت

﴿اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا...﴾^۱

بدانید که خدا زمین را پس از مرگ آن زنده خواهد کرد.

با قیام حضرت مهدی علیه السلام و مقاومت چند ماهه دشمنان در برابر آن حضرت، سرانجام گردن کشان و عناصر فاسد نابود خواهند شد و مردم سراسر زمین، تسلیم فرمان خدا شده، تحت حاکمیت آن حضرت قرار خواهند گرفت. قرآن دورنمای حکومت مهدوی را این گونه ترسیم فرموده است: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ

فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لِيَمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي
 ارْتَضَى لَهُمْ وَ لِيَبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي
 شَيْئًا^۱

خداوند به افراد مؤمن و نیکوکار شما وعده داده است
 که آنها را همچون پیشینیان در زمین به خلافت رساند؛ و
 دینی را که برای آنان برگزیده است، استوار سازد و ترس
 آنان را به امنیت تبدیل کند. همه مرا خواهند پرستید و
 اندکی به من شرک نخواهند ورزید.

بنابر آیه فوق و روایات این موضوع، حکومت آن حضرت، چهار هدف دارد:
 ۱. تشکیل دولت جهانی:

حکومت امام زمان علیه السلام فراگیر است؛ یعنی سرتاسر زمین به یک کشور
 تبدیل و مرزها برچیده می شود. دولت ها از میان می روند و اختلافات و
 جنگ ها خاتمه می یابد.

۲. حاکمیت اسلام راستین:

قانون آن دولت جهانی و فرهنگ حاکم بر آن عصر، بر اساس اسلام خواهد
 بود. آیینی که «خدا به آن خشنود است»، همان است که در روز غدیر^۲
 معرفی شد. در آن زمان، اسلام بر همه ادیان غلبه می یابد و حاکمیت آن بر

۱. نور (۲۴): ۵۵.

۲. آیه سوم سوره مائده (آیه اکمال دین) که در روز غدیر نازل شده، بیانگر این حقیقت است که
 «اسلام مورد رضایت» اسلام همراه با اعتقاد به ولایت و غدیر، یعنی همان تشیع است. زیرا خداوند
 متعال فرموده است: اليوم أكملت لكم دينكم وأتممت عليكم نعمتي ورضيت لكم الإسلام ديناً.
 امروز دین شما را کامل و نعمت خود را بر شما تمام کردم و اسلام را به عنوان آیین شما پسندیدم.

سراسر گیتی ظاهر خواهد شد. قرآن نیز این واقعیت را یاد آور شده است:
﴿مَنْ أَلْهَىٰ آدَمَ بْنَ آدَمَ لَمَّا بَدَأْنَاهُ مَا لَمْ يَكُ فَاظْهَرَ ۖ وَبَدَأْنَاهُم مِّن دُونِ ذَٰلِكَ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾^۱

او کسی است که پیامبرش را با هدایت و دین حق فرستاد تا آن دین را بر همه ادیان چیرگی بخشد، هر چند مشرکان از آن ناخشنود باشند.

آن حضرت، منافقان و دشمنان اهل بیت علیهم السلام را نابود می‌کند؛^۲ تمامی بدعت‌هایی را که در اسلام وارد شده، از بین می‌برد و احکام و سنن را که فراموش شده است، برقرار می‌سازد و اسلام را تجدید بنا می‌کند^۳ و برای اولین بار احکام الهی، به طور کامل در سراسر عالم اجرا می‌شود.
۳. بر قراری عدالت و امنیت:

از برترین اهداف حکومت آن حضرت، بر قراری عدالت و از بین بردن همه انواع ظلم و جور است. در جامعه‌ای که ظلم نباشد، امنیت خواهد بود و فراوانی و ثروت ایجاد خواهد شد. یکی از جلوه‌های عدالت، داوری درست است. ویژگی مهم داوری در حکومت امام مهدی علیه السلام این است که آن حضرت در اختلافات بین افراد، به علم الهی حکم می‌کند و به شاهد و بینه نیاز ندارد و از این رو، قضاوت آن حضرت به باطن است نه به ظاهر؛ که به قضاوت حضرت داود علیه السلام شباهت دارد.^۴

۴. از بین رفتن شرک:

۱. توبه (۹): ۳۳، صف (۶۱): ۹ و فتح (۴۸): ۲۸ با اندکی اختلاف.

۲. بحار ۵۲: ۳۷۶، حدیث ۱۷۷ (امام صادق علیه السلام).

۳. الارشاد: ۳۶۴، بحار ۵۲: ۳۵۲، حدیث ۱۰۸.

۴. کافی ۱: ۳۹۷، حدیث ۱.

بندگی خدای متعال و سر به آستان کسی جز او نساییدن، هدف آفرینش است. این هدف والا در عصر حکومت امام زمان علیه السلام در پهنه جهان تحقق می یابد؛ زیرا آن حضرت، کفار و مشرکان را از میان می برد و شرک و چندگانه پرستی را تحت هر عنوانی که باشد، نابود می کند. به این ترتیب در آن روزگار، تنها خدا پرستیده می شود. قرآن این ویژگی حکومت آن حضرت را این گونه بیان می کند:

﴿الَّذِينَ إِِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ﴾^۱

ایشان کسانی هستند که چون آنها را در زمین به قدرت برسانیم، نماز را بر پا می دارند و زکات می پردازند و امر به معروف و نهی از منکر می کنند.

به راستی، زندگی در چنان زمانی، چه نیکو و دلپذیر است!

اکنون می دانیم:

با حکومت امام زمان علیه السلام چند هدف محقق می شود:

۱. تشکیل دولت جهانی و فراگیر.
۲. حاکمیت فراگیر اسلام مورد پسند خداوند متعال.
۳. برقراری عدالت و امنیت.
۴. محو ظلم و شرک جهانی.

پرسش‌های درس پانزدهم:

۱. آیه ۱۷ سوره حدید چه ارتباطی با دوران ظهور امام عصر علیه السلام دارد؟
۲. یک آیه از قرآن در تبدیل خوف به امنیت، که از ویژگی‌های دوران ظهور است، بنویسید.
۳. در مورد غلبه دین خدا بر سایر ادیان، آیه‌ای را ذکر کنید.
۴. (داوری درست) از ویژگی‌های حکومت مهدوی است. در این مورد چه توضیحی دارید؟
۵. آکنده شدن جهان از عطر توحید و محو گنداب شرک و بت پرستی در چه زمانی تحقق می‌پذیرد؟
۶. چه شاهی از قرآن در مورد عمل به احکام دین، در دولت مهدوی سراغ دارید؟

درس شانزدهم

یاران حضرت

﴿...فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ﴾^۱

پس به زودی خداوند گروهی را می آورد که آنان را دوست می دارد و ایشان نیز دوستدار خدایند. در برابر مؤمنان فروتن و در برابر کافران سرافرازند. در راه خدا جهاد می کنند و از ملامت هیچ سرزنش کننده ای نمی هراسند.

یاران خاص امام زمان علیه السلام در آغاز، به تعداد جنگاوران جنگ بدر، ۳۱۳ نفرند.^۲ سپس ده هزار تن دیگر با آن حضرت بیعت می کنند.^۳ این افراد از

۲. بحار الانوار ۵۲: ۳۲۳، حدیث ۳۳ (از امام سجاد علیه السلام)

۱. مائده (۵): ۵۴.

مقامی بس بلند برخوردارند تا آن جا که انبیاء و اولیای الهی نیز خواستار آن بوده‌اند که از یاران حضرتش به شمار آیند. امام صادق علیه السلام آرزومند خدمتگزاری بارگاه آن حضرت می‌باشند و می‌فرمایند:

«لَوْ أَدْرَكْتُهُ لَخَدَّمْتُهُ أَيَّامَ حَيَاتِي»^۴

اگر من روزگار مهدی را درک می‌کردم، تمام عمرم را در خدمت او می‌گذراندم.

در دعاهایی که ما را به خواندن آن امر کرده‌اند، مکرراً این مقام از خداوند متعال در خواست شده است؛ برای نمونه در یکی از این دعاها می‌خوانیم:

«اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ أَنْصَارِهِ وَأَعْوَانِهِ وَالذَّابِقِينَ عَنْهُ وَالْمُسَارِعِينَ إِلَيْهِ فِي قَضَاءِ حَوَائِجِهِ وَالْمُمْتَثِلِينَ لِأَوْامِرِهِ وَالْمُحَامِلِينَ عَنْهُ وَالسَّابِقِينَ إِلَيَّ إِزَادَتِهِ وَالْمُسْتَشْهِدِينَ بَيْنَ يَدَيْهِ»^۵.

خدایا، مرا از یاوران حضرت مهدی علیه السلام و مدافعان او که در بر آوردن نیازهای او می‌شتابند و فرمان او را اطاعت می‌کنند و حامی اویند و در اجرای فرمانش از یکدیگر سبقت می‌گیرند و در رکاب تو خواهان شهادتند قرار ده. این مقام بلند، در پرتو صفات و کمالاتی نصیب یاران آن حضرت می‌شود. چه نیکوست که با آگاهی از ویژگی‌ها و صفات آنان و تلاش در راه آراسته شدن به آن صفات، بکوشیم تا با عنایت خداوند متعال در صف آن یاران قرار گیریم.

۳. کمال الدین ۲: ۶۵۴، حدیث ۲ (امام صادق علیه السلام)

۴. الغيبة (نعمانی): ۲۴۵، حدیث ۴۶.

۵. مفاتیح الجنان: دعای عهد.

برخی از صفات ایشان - آن گونه که از روایات بر می آید - چنین است:
۱. عبادت و پارسایی:

یاران حضرت مهدی علیه السلام بندگان واقعی خداوند متعال و اهل عبادت و تقوا هستند. امام صادق علیه السلام می فرماید:

آنان مردانی شب زنده دار هستند که شب را به عبادت می گذرانند و به هنگام نماز زمزمه ای چون صدای زنبور عسل دارند. ^۱ سجده بر پیشانی آنها اثر کرده است. شیران روز و نیایشگران شب اند. ^۲
۲. قدرت و تلاش:

امیر المؤمنین علیه السلام در این باره می فرماید:

اصحاب مهدی علیه السلام جوان اند؛ سال خورده ای در میان آنها نیست مگر به مقدار سرمه در چشم و نمک در غذا. ^۳

جوان بودن، نشانه توانایی و تلاش و بی باکی است؛ زیرا آنان وظایف سنگینی بر عهده دارند که جز با قدرت و شجاعت و ایستادگی، انجام شدنی نیست. امام صادق علیه السلام فرموده است:

هر یک از آنان قدرت چهل مرد را دارد. دل هایشان استوارتر از پاره های آهن است تا آن جا که اگر از برابر کوه آهنین بگذرند، آن را ریشه کن می کنند. شمشیر هایشان را در غلاف نمی کنند تا آن زمان که خدا خوشنود گردد. ^۴

۱. بحار الانوار ۵۲: ۳۰۸، حدیث ۸۲.

۲. بحار الانوار ۵۲: ۳۸۶؛ حدیث ۲۰۲.

۳. الغیبة (شیخ طوسی): ۴۷۶، حدیث ۵۰۱.

۴. کمال الدین ۲: ۶۷۳، حدیث ۲۶.

در روایت دیگری از آن حضرت می‌خوانیم:
 اگر مأموریت ویران کردن شهری را داشته باشند، تا آن را ویران نکنند
 آرام نمی‌گیرند. در سرعت عمل همچون عقابان نشسته بر اسبند.^۱
 ۳. ایمان و بصیرت:

یاران امام زمان علیه السلام از ایمانی قوی، همراه با علم و بصیرت بهره‌مندند.
 آنان خدا را به حقیقت معرفت می‌شناسند^۲ و هرگز شبهه‌ای درباره خداوند
 در قلب آنان راه نمی‌یابد.^۳ آنها کسانی هستند که معارف خویش را از کتاب
 خدا و روایات معصومان علیهم السلام می‌گیرند و به هیچ منبع و مأخذ دیگری در
 کسب علم مراجعه نمی‌کنند.^۴ آنان در دین، فقیه‌اند و از دانشی ژرف
 برخوردار می‌باشند.

حضرت صادق علیه السلام در وصف آنها فرموده است:
 مؤمنانی که خدا مهدی را در میان آنها به پا می‌دارد، افرادی برگزیده
 و شایسته قضاوت و حکومت، و دین فهم هستند.^۵

۱. بحار الانوار ۵۲: ۳۰۸، حدیث ۸۲. روشن است که تخریب شهرهایی مورد نظر است که مرکز
 کفر و پلیدی‌اند.

۲. در روایات بسیاری یاران آن حضرت اینگونه وصف شده‌اند: «رجال عرفوا الله حق معرفته»
 کشف الغمة (اربلی) ۳: ۲۶۸ از امیرالمؤمنین علیه السلام.

۳. بحار الانوار ۵۲: ۳۰۸، حدیث ۸۲ (امام صادق علیه السلام).

۴. کافی ۱: ۴۲۹، حدیث ۸۳ از حضرت باقر علیه السلام در تفسیر آیه ۱۶۷ سوره اعراف: علیهم السلام و یحل
 لهم الطیبات و یحرم علیهم الخبائث.

۵. دلائل الامامة (طبری) صغیر: ۳۱۰.

۴. دل بستگی و فرمانبرداری:

عشق و علاقه به حضرت مهدی علیه السلام قلب یاران آن حضرت را فرا گرفته است؛ از این رو تسلیم فرمان اویند و به هیچ روی یاری آن حضرت را رها نمی‌کنند امام صادق علیه السلام فرمودند:

یاران مهدی دستان خود را بر زین مرکب امام می‌کشند تا به آن تبرک جویند. به دور آن حضرت حلقه می‌زنند و در جنگ‌ها خویشتن را سپر بلای او می‌کنند و هر آن چه حضرتش از آنان بخواهد انجام می‌دهند.^۱

زینت بخش این بحث رهنمودی از امام ششم، حضرت صادق علیه السلام در این خصوص است:

«مَنْ سُرَّ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ فَلْيَنْتَظِرْ وَ لْيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَ مَحَاسِنِ الْأَخْلَاقِ وَ هُوَ مُنْتَظَرٌ»^۲

هر که دوست دارد از یاران مهدی باشد، پس باید انتظار کشد و در حالی که منتظر ظهور آن حضرت است به پرهیزگاری و اخلاق نیک عمل کند.

چه نیکوست این درس را با دعایی از حضرت رضا علیه السلام پایان بخشیم و این گونه از خداوند متعال تقاضا کنیم:

«اللَّهُمَّ ... وَ اجْعَلْنَا مِمَّنْ تَنْصِرُ بِهِ دِينِكَ وَ تُعِزُّ بِهِ نَصْرَ وَلِيِّكَ وَ لَنَا

۱. بحار الانوار ۵۲: ۳۰۸، حدیث ۸۲

۲. الغیبة (نعمانی): ۲۰۰، حدیث ۱۶.

تَسْتَبْدِلُ بِنَا غَيْرَنَا»^۱.

خدایا،... ما را از کسانی قرار ده که دین خود را توسط آنان یاری می‌کنی و یاری ولایت را بوسیله آنها استوار می‌سازی و دیگران را در این مقام، جایگزین ما مگردان.

اکنون می‌دانیم:

۱. مقام یاران حضرت مهدی علیه السلام آن چنان والا است که امام صادق علیه السلام نیز آرزوی خدمتگزاری به آن آستان را دارد.
۲. در دعاها از خداوند می‌خواهیم که ما را از یاوران حضرتش قرار دهد.
۳. برخی از صفات و کمالات یاران آن حضرت چنین است:
 - الف: پارسایان شب زنده دار؛
 - ب: جوانان توانا و تلاشگر؛
 - ج: مؤمنان با بصیرت؛
 - د: فدائیان دل بسته به مولا.
۴. در پرتو رهنمود امام صادق علیه السلام، دو صفت ورع و اخلاق نیک از صفات یاران منتظر است.
۵. باید از خدا بخواهیم تا ما را در شمار یاران حضرتش قرار دهد و دیگران را جایگزین ما نکند.

پرسش‌های درس شانزدهم:

۱. مفاتیح الجنان: دعای صبح جمعه.

۱. چه سخنی از امام صادق علیه السلام در آرزوی خدمتگزاری به آستان امام عصر علیه السلام یاد دارید؟
۲. در کدام بخش از دعای عهد، یاری و دفاع و اطاعت و حمایت از امام عصر علیه السلام را از خداوند درخواست می‌کنیم؟
۳. برخی از صفات یاران حضرت مهدی علیه السلام را بر اساس روایات ذکر کنید.
۴. یاران امام عصر علیه السلام پیرند یا جوان؟ پاسخ صحیح را با یک روایت ذکر کنید.
۵. خداشناسی و فقاہت یاوران امام عصر علیه السلام چگونه است؟
۶. یاوران امام عصر علیه السلام دل بسته دنیايند یا مولايشان؟
۷. با کدام دعای امام رضا علیه السلام از خدا می‌خواهيم که ما را به یاری رسانی مولايمان عزت دهد و دیگری را جایگزین ما نکند؟

درس هفدهم

رجمت

﴿وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ
 كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ﴾ ● ﴿وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِن كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِّمَّنْ يُكَذِّبُ
 بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ﴾^۱

و چون فرمان عذاب آنان رسد (و نشانه‌های قیامت آشکار گردد) جنبنده‌ای را از زمین برای آنان بیرون می‌آوریم که با ایشان درباره این که مردم نشانه‌های ما را باور نداشتند سخن می‌گوید ● و آن روز از میان هر امت گروهی از تکذیب‌کنندگان آیات خود را محشور می‌کنیم، و نگاهشان می‌داریم.

رجعت در لغت به معنای «بازگشت» به کار می‌رود و در اصطلاح به بازگشت گروهی از مردگان به این جهان همزمان باقیام جهانی حضرت مهدی علیه السلام گفته می‌شود، و طبعاً بازگشت این گروه قبل از فرا رسیدن رستاخیز خواهد بود. از این روی گاهی از رجعت در شمار رویدادهای قبل از قیامت و گاهی در زمره حوادث مربوط به ظهور حضرت مهدی منتظر علیه السلام یاد می‌شود.

محدث گران قدر شیعی شیخ حر عاملی می‌نویسد:

«مراد از رجعت در نزد ما زنده شدن بعد از مرگ و پیش از قیامت است، و همین معنی است که از لفظ رجعت به ذهن خطور می‌کند و دانشمندان بر آن تصریح کرده‌اند».^۱

فقیه و متکلم توانای شیعی شیخ مفید می‌فرماید:

«خداوند شماری از امت محمد صلی الله علیه و آله را بعد از مرگشان و پیش از برپایی قیامت بر می‌انگیزد، و این از اختصاصات مذهب آل محمد علیهم السلام می‌باشد و قرآن بر درستی آن گواهی می‌دهد».^۲

دانشمند متبحر شیعه در قرآن چهارم سید مرتضی علم الهدی پیرامون رجعت از نظر شیعه می‌نویسد:

«عقیده‌ی شیعه‌ی امامیه چنین است که خداوند متعال به هنگام ظهور امام زمان حضرت مهدی علیه السلام گروهی از شیعیان را که پیش از قیام آن حضرت از دنیا رفته‌اند، به دنیا باز می‌گرداند تا آنان به پاداش یاری آن

۱. الايقاظ من الهجعه فی البرهان علی الرجعه، باب دوم.

۲. بحار الانوار: ۵۳ / ۱۳۶ (نقل از «مسائل السرویه» شیخ مفید).

حضرت و همراهی با ایشان و درک حکومت آن وجود مقدس نائل آیند؛ و نیز برخی از دشمنان حضرتش را زنده می‌کند تا از ایشان انتقام گیرد، بدین ترتیب که آشکار شدن حق و بلندی مرتبت پیروان حق را بنگرند و اندوهگین شوند».^۱

علامه مجلسی - قدس سره - پس از نقل روایات فراوان و ذکر اقوال بزرگان درباره رجعت می‌نویسد: «از دیدگاه ما (شیعیان) رجعت به (گروهی از) مؤمنان راستین و کافران فرو رفته در گرداب کفر والحاد اختصاص دارد و کسی غیر از این دو گروه به دنیا باز نخواهد گشت».^۲

از این بیانات و احادیثی که در کتب معتبر شیعه گردآوری شده به روشنی بر می‌آید که شیعیان رجعت را منحصر به بازگشت گروهی از مؤمنان و کافران می‌دانند و بس. اینان با استناد با دلائل متقن و خلل ناپذیر معتقدند که بنا بر وعده حتمی الهی، آخرین ذخیره خداوندی، حضرت مهدی علیه السلام که هم‌نام و هم‌کنیه پیامبر خاتم صلوات الله علیه و از نسل آن حضرت می‌باشد - در روزگاری که زمان آن بر ما پوشیده است، پرده غیبت را کنار می‌زند و با ظهور خویش کاخ ستمگران را درهم می‌شکند. آن حضرت خداجویان را به عزت می‌رساند، شوکت مسلمین را زنده می‌کند و خفاشان شب‌های تیره را برای همیشه از صفحه روزگار محو می‌نماید. آن‌گاه هم‌زمان با قیام این رادمر عدل گستر گروهی از مؤمنان و منکران به جهان مادی باز می‌گردند و هر گروه براساس کردار پیشین خود به ثواب و عقاب نائل

۱. بحارالانوار: ۵۳ / ۱۳۸ (نقل از رساله‌ای که سید مرتضی در پاسخ مردم ری نوشته است).

۲. بحارالانوار: ۵۳ / ۱۳۸.

می آیند.^۱

نا گفته نماند که این سخن بدان معنی نیست که از دیدگاه عقاید، شیعه، اصل رجعت در شمار اصول دین و هم پایه اعتقاد به توحید، نبوت و معاد می باشد. بلکه بسان بسیاری از ضروریات دینی یا رویدادهای تاریخی انکار ناپذیر، از مسلمات قطعی محسوب می گردد. برای معلوم شدن این مطلب به این مثال توجه کنید: همه مسلمانان باور دارند که جنگ بدر، نخستین غزوه‌ای بود که بین مسلمانان و مشرکان مکه در سال دوم هجرت به وقوع پیوست. اما قطعیت چنین حادثه‌ای بدان معنا نیست که اعتقاد به این رخداد در زمره اصول عقاید اسلامی به شمار آید، ولی با این حال، کسی از مسلمانان را نیز یارای انکار آن نیست.

اکنون می دانیم:

۱. رجعت در لغت به معنای «بازگشت» است.
۲. رجعت در اصطلاح به بازگشت گروهی از مردگان به این جهان هم‌زمان با قیام جهانی حضرت مهدی علیه السلام گفته می شود.
۳. شیعیان رجعت را منحصر به بازگشت گروهی از مؤمنان و کافران می دانند و بس.

۱. ظهور حضرت ولی عصر و قیام جهانی آن حضرت مورد اتفاق همه فرق اسلامی بوده، و در بسیاری از کتب حدیثی، تاریخی و کلامی دانشمندان مسلمان بر صحت این عقیده تصریح شده است. برای آشنائی با نظریات و اعترافات شخصیت‌های اسلامی در این زمینه به کتاب فارسی «دانشمندان عامه و مهدی موعود» (نگارش آقای دوانی) و کتاب عربی «منتخب الاثر فی الامام الثانی عشر» (تألیف حضرت آیه الله صافی) و دیگر کتب مربوط رجوع شود.

۴. گروهی از مؤمنان و منکران پس از مرگ دوباره به جهان مادی باز می‌گردند و هر گروه براساس کردار پیشین خود به ثواب و عقاب نائل می‌آیند.

پرسش‌های درس هفدهم:

۱. رجعت در لغت به چه معنا است؟
۲. رجعت در اصطلاح چیست؟
۳. علامه مجلسی رحمته‌الله در باره اعتقاد به رجعت چه می‌فرماید؟
۴. شیخ مفید رحمته‌الله در خصوص رجعت چه فرموده است؟

درس هجدهم

پیام‌ها

«وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا»^۱

هر چه پیامبر به شما داد، بگیرید و از هر چه شما را باز داشت، خود داری کنید.

رهنمودهای فراوانی از امام زمان علیه السلام به ما رسیده است که بیشتر آن‌ها پاسخ‌های آن حضرت به پرسش‌هایی است که شیعیان از طریق نواب اربعه پرسیده‌اند. جواب کتبی امام علیه السلام به آن پرسش‌ها را «توقیع» می‌نامند. این توقیع‌ها در کتاب‌هایی مانند «کمال الدین» شیخ صدوق (۳۸۱ هـ) و «احتجاج» شیخ طبرسی (۵۸۱ هـ) آمده است.

علاوه بر توقیع‌ها، گفتارهای ارزشمندی نیز از آن بزرگوار به ما رسیده است که پاسخ سؤالات شفاهی افراد در تشرفات ایام کودکی امام و دوران غیبت صغری و غیبت کبری است.^۱

احادیث امام مهدی علیه السلام گنجینه گران سنگی از معارف شیعی است که مطالب گوناگونی در بردارد؛ مسائلی مانند: توحید، تفسیر قرآن، امامت و مقامات اهل البیت علیهم السلام، ردّ عقاید فرقه‌های منحرف، ردّ مدّعیان دروغین امامت و نیابت، تبیین مسائل گوناگون مهدویت، بیان ادعیه و اذکار،^۲ گفتارهای اخلاقی و مسائل فقهی.

در درس‌های گذشته، شماری از جملات گهربار آن امام همام نقل شد. اکنون سخنان دیگری از آن حضرت بیان می‌شود تا روشنگر راه پیروان ایشان باشد:

۱. آفرینش، عبث و بی هدف نیست:

«إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمْ يَخْلُقِ الْخَلْقَ عَبَثًا وَلَا أَمَهَلَهُمْ سُدًى»^۳

۱. مجموعه توقیعات، سخنان، ادعیه و همه احادیث منسوب به آن حضرت، در کتاب‌هایی گردآوری شده است که از مشهورترین آن‌ها «کلمة الامام المهدی» (مرحوم سید حسن شیرازی) است.

۲. دعا‌های متعددی همچون: دعای افتتاح، زیارت آل یس، دعای عصر غیبت در توقیعات امام زمان علیه السلام آمده است. مراجعه کنید به صحیفة المهدیه (حسن مجتهدی) و ربیع الانام (عبدالحسین طالعی).

۳. بحار الانوار ۵۳: ۱۹۴، حدیث ۲۱: پاسخ به احمد بن اسحاق قسی در ردّ ادعای امامت جعفر کذاب.

بی گمان، خدای بزرگ، آفریدگان را بیهوده نیافریده و بی هدف رها نکرده است.

۲. لزوم وجود حجّت الهی در هر عصر:

«... أَنَّ الْأَرْضَ لَا تَخْلُوْا مِنْ حُجَّتِهِ إِلَّا ظَاهِرًا وَإِمَّا مَغْمُورًا»^۱

حقیقتاً زمین از حجّت خدا خالی نمی ماند، خواه آشکار و خواه پنهان باشد.

۳. ردّ مدعیان دروغین امامت:

«... أَنَّ الْحَقَّ مَعَنَا وَفِينَا لَا يَقُولُ ذَلِكَ سِوَانَا إِلَّا كَذَّابٌ مُفْتَرٌ»^۲

حق با ما و در میان ماست و غیر از ما هر کس این سخن را بگوید گذاب و دروغ زن است.

۴. فایده امام غایب علیه السلام:

«وَأَمَّا وَجْهُ الْإِنْتِفَاعِ بِي فِي غَيْبِي فَكَالْإِنْتِفَاعِ بِالشَّمْسِ إِذَا غَيَّبَهَا عَنِ الْأَبْصَارِ السَّحَابُ»^۳

چگونگی بهره‌مندی از من در دوران غیبتم، همانند بهره‌مندی از خورشید است آن هنگام که ابرها آن را از چشم‌ها پوشانیده باشند.

۱. کمال الدین ۲: ۵۱۱ (باب ۴۵)، خطاب به نایب اول و دوم در ردّ ادعای جعفر کذاب.

۲. همان مدرک.

۳. کمال الدین ۲: ۴۸۵ (باب ۴۵) حدیث ۴، پاسخ به سؤالات اسحاق بن یعقوب.

۵. معرفی مقام خویشان:

«أَنَا خَاتِمُ الْأَوْصِيَاءِ وَبِي يَدْفَعُ اللَّهُ الْبَلَاءَ عَنِ أَهْلِي وَشِيعَتِي»^۱

من پایان دهنده جانشینان پیامبر هستم و خداوند - عزّ و جلّ - به واسطه من، بلا را از کسان و شیعیانم دور می‌سازد.

۶. لزوم کسب علوم دینی از اهل بیت علیهم‌السلام:

«طَلَبُ الْمَعَارِفِ مِنْ غَيْرِ طَرِيقِنَا أَهْلَ الْبَيْتِ مُسَاوِقٌ لِانْكَارِنَا»^۲

جست و جوی معارف دین از غیر راه ما خاندان پیامبر، به انکار ما می‌انجامد.

۷. راه کسب هدایت الهی:

«إِنْ اسْتَرْشَدْتَ أُزْشِدْتَ وَإِنْ طَلَبْتَ وَجَدْتَ»^۳

اگر خواستار هدایت باشی، هدایت خواهی شد و اگر جوئی حق شوی می‌یابی.

۸. علت دوری افراد از سعادت دیدار آن حضرت:

۱. کمال الدین ۲: ۴۴۱ (باب ۴۳)، حدیث ۱۲، خطاب به ابونصر طریف.

۲. کلمه الامام المهدی علیه‌السلام، در تشریح مرحوم آیه الله میرزا مهدی اصفهانی رحمته‌الله.

۳. کمال الدین ۲: ۵۰۹، حدیث ۳۸، خطاب به فردی که طالب نشانه‌ای درباره‌ی آن حضرت

«فَمَا يَحِبُّنَا عَنْهُمْ إِلَّا مَا يَتَّصِلُ بِنَا مِمَّا نَكْرَهُهُ»^۱

پس، تنها چیزی که ما را از ایشان (شیعیان) دور می‌کند رفتار آن‌هایی است که پیوسته به ما گزارش می‌شود و خوشایند ما نیست.

۹. وظیفه شیعه در ایام غیبت:

«فَلْيَعْمَلْ كُلُّ امْرِئٍ مِنْكُمْ مَا يَاقُرْبُ بِهِ مِنْ مَحَبَّتِنَا وَلْيَتَجَنَّبْ مَا يُدْنِيهِ مِنْ كِرَاهَتِنَا وَسَخَطِنَا»^۲

هر یک از شما باید کاری انجام دهد که وی را به دوستی ما نزدیک می‌کند و از کاری که به ناراحتی و نارضایتی ما می‌انجامد، دوری کند.

۱۰. فضیلت نماز:

«فَمَا أَرْغَمَ أَنْفَ الشَّيْطَانِ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنَ الصَّلَاةِ»^۳

هیچ عملی بهتر از نماز، بینی شیطان را به خاک نمی‌ساید.

۱۱. فضیلت سجده شکر:

۱. بحار الانوار ۵۳: ۱۷۷، حدیث ۸، توفیق دوم شیخ مفید رحمته در سال ۴۱۲ (هق).

۲. بحار الانوار ۵۳: ۱۷۶، حدیث ۷، توفیق دوم شیخ مفید رحمته در سال ۴۱۰ (هق).

۳. کمال الدین ۲: ۵۲۰، حدیث ۴۹، پاسخ به پرسش‌های محمد بن جعفر اسدی.

«سَجْدَةُ الشُّكْرِ مِنَ الزَّمِ السُّنَنِ وَ أُوجِبَهَا»^۱

سجده شکر از لازم‌ترین و واجب‌ترین سنت‌های دینی است.

۱۲. سرانجام سوء استفاده از اموال آن حضرت:

«وَمَنْ أَكَلَ مِنْ أَمْوَالِنَا شَيْئًا فَإِنَّمَا يَأْكُلُ فِي بَطْنِهِ نَارًا وَ سَيَصْلَى سَعِيرًا»^۲

هر که چیزی از اموال ما را به ناحق بخورد، به راستی که آتش خورده است و به زودی در جهنم افکنده خواهد شد.

خدایا! معرفت کتاب، دین و ولی خود را به ما ارزانی دار و با توفیق پیروی از آنان، بر ما منت گذار. آمین.

اکنون می‌دانیم:

امام زمان علیه السلام در عصر غیبت رهنمودها و پیام‌های فراوانی داشته است.

برخی از آن‌ها عبارت است از:

۱. آفرینش بیهوده نیست.

۲. زمین از حجت الهی خالی نمی‌ماند.

۳. حق فقط نزد امام معصوم علیه السلام است.

۱. بحار الانوار ۵۳: ۱۶۱، حدیث ۳، پاسخ به پرسش‌های محمدبن عبدالله حمیری در سال

۳۰۷ (هق)

۲. کمال الدین ۲: ۵۲۰، حدیث ۴۹، پاسخ به پرسش‌های محمد بن جعفر اسدی.

۴. امام در غیبت مثل خورشید پس ابر است.
۵. به سبب امام غایب است که خداوند بلا را از خاندان و شیعیان آن حضرت دور می‌کند.
۶. برای کسب معارف دینی، راهی جز سر سپردن به آستان اهل بیت علیهم‌السلام نیست.
۷. طالب هدایت، هدایت می‌شود.
۸. دوری از امام زمان علیه‌السلام نتیجه سوء رفتار ماست.
۹. رفتار ما باید آن گونه باشد که قلب مبارک حضرت مهدی علیه‌السلام را شاد کند.
۱۰. برای خشم شیطان به نماز رو بیاوریم.
۱۱. از مهم‌ترین مستحبات سجده شکر است.
۱۲. خوردن سهم امام عصر علیه‌السلام به ناحق، مثل خوردن آتش است.

پرسش‌های درس هجدهم:

۱. توقیع یعنی چه؟
۲. چه توقیعاتی از امام زمان علیه‌السلام شنیده‌اید؟
۳. یکی از سفارش‌های امام زمان علیه‌السلام را که در توقیعاتشان آمده است بنویسید.